

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵՑԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԲ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 18, 1899

ԹԻԻ 20

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեր Մեակ Յոյսը	153
Ո՞ր Կողմ Կը Հակի	153
Քրիստոսի Հրաշքները	154
Վէպէ Աւերի Տարօրինակ	154
Ծովու Դիւցազնահի Մը	155
Փէթ Ինչպէս Փորեց Հորը	156
Ինչպէս Ծագում Առաւ «Տոմին» Խաղը	156
Ծանօթութիւններ Երկաթուղիի Եւ Թրամուէյի վրայ	156
Մատնաշուք	156
Փարիզի Արուեստահանդէսին Հեռա- դիտակը	157
Այլեւայլը	157
«Տերնը Գործը Ինչու Եւ Կը Մնայ»	157
Իրկնային Երկաթուղին	158
Պաշտօն Քղեցի Մը	158
Ինչպէս Քաղաքական	159
Դրամական	160

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԻՔ. Կը հրատա-
րակուի ամէն հինգշաբթի օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար
կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4
մեծիտիյէ: Թղթատարի ծախքը խմբագրու-
թեան վրայ է: Մէկ քերթի գինն է 30 փարս:
Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ
պարտին ուղղուիլ առ Տր. Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ,
իսկ բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն՝
առ Տր. Հ. Ք. ԿՐԻՆ, Ամերիգան խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միեւնոնարաց Ընկերութեան Կողմանէ,
Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ԻՄԲԱԳԻՐ

ՄԵՐ ՄԻԱԿ ՅՈՅՈՒՐ

Շուտ թէ ուշ պէտք է սորվինք թէ
փրկութիւն չկայ մեզի համար և ուստի
չկայ յոյս փրկութեան բայց միայն Քրիս-
տոսի քաւութեամբ: Մեր զղջումն ան-
կատար է, մեր հաւատքն անկատար է,
մեր սէրն անկատար է, ամէն ինչ որ
կ'ընենք՝ անկատար է: Ուրեմն ինչպէս
մեր այս անկատար գործերը պիտի ար-
ժանանան կատարեալ Աստուծոյ հաւա-
նութեան: Միայն մէկ յոյս կայ, և այս
յոյսը կրնայ կատարեալ ըլլալ — Քրիս-
տոսի քաւչական պատարագին յոյսը:
Երբ ըսաւ թէ «ամէն բան կատարուած
է», ըսել ուզեց թէ լմնցաւ ամէն ինչ որ
անհրաժեշտ էր բովանդակ աշխարհի
մեղքերը քաւելու համար: Ծռեց իր
գլուխը եւ մեռաւ: Ահա ատով կրնանք
պարծիլ — ոչ մեր անձերով, մեր բա-
րութեամբ կամ ունէ բանով զոր մենք
կրնանք ընել — միայն այդ կատարեալ

ու ըման պատարագով զոր Քրիստոս
մատոյց Աստուծոյ: Արիւնս, ըսաւ, իր
մահէն քանի մը ժամ առաջ միայն, մե-
ղաց թողութեան համար կը թափուի:
Ատոր ապաւինելով, յուսալով և ատով
ուրախանալով մեր փրկութիւնը գոր-
ծենք եռանդով, վասն զի մեզի գործա-
կից ունինք զԱստուած, որ խոստացած
է բնաւ մեզ չթողուլ ու չլքանել:

Ո՞Ր ԿՈՂՄ ԿԸ ՀԱԿԻ

Ամէնքս դիտենք թէ եւրոպայի զըլ-
խաւոր գետերէն երկուքն են Հռենոս և
Ռոն: Անոնց անուններն իրարու շատ նման
են և ուրիշ բաներով ալ շատ մօտ ա-
ռնչութիւն ունին: Քանզի, թէ և մին է
գլխաւորապէս Գերմանական գետ և
միւսը Գաղղիական, երկուքն ալ Զուի-
ցերիայէ կը բխին իրարմէքսան մղոն հե-
ռաւորութեամբ: Նաև երկուքն ալ իրենց
ակէննայնչափ հեռու տեղ մը լճէ մը կ'անց-
նին — Հռենոս՝ Քոնսթանս լճէն, Ռոն՝
Ճինեւրայի (Ժընէվ) լճէն: Բայց թէ և այս
երկու գետերուն ակերն այսչափ մօտ են
իրարու՝ ծովը կը թափին անոնք իրարմէ
շատ հեռու — Հռենոս՝ Հիւսիսային ծովը,
Ռոն՝ Միջերկրական ծովը:

Մարդ կը կարծէ թէ իրարու այսքան
մօտ տեղերէ բխող երկու գետեր նոյն
ուղղութեամբ պիտի ընթանան և հա-
ւանօրէն իրարու պիտի միանան տեղ մը
և պիտի ունենան նոյն բերանը: Ընդ-
հակառակն անոնց բերանները իրարմէ
600 մղոն հեռու են: Մին կը գտնուի
Եւրոպայի հիւսիսակողմը, միւսն՝ հարա-
ւակողմը: Եւ ասոնց իրարու այսքան հա-
կառակ ուղղութիւն ստանալուն պատ-
ճառն է գետին հակումը: Զոր օրինակ,
Հռենոսի ակն է Սէն Կոթառ լեռան մէկ
կողմը, և Ռոնի ակն է անոր միւս կողմը:
Հետեւապէս իրենց ակերէն իսկ սկսելով
գետին հակումը երկու հակառակ ուղ-
ղութիւն ունի, ուստի և երկու գետերն
հակառակ ուղղութեամբ կ'ընթանան:
Գետերու ընթացքը կ'որոշուի ամբող-
ջովին հակումէն այն երկրին որու մէջ
կ'ընթանան:

Կեանքն ալ ճիշտ այնպէս է: Ամէն

անձի կեանք՝ գետի կը նմանի իր փոք-
րիկ սկզբնաւորութիւններով, մերթ ողորկ
գետին վրայ մերթ խորտուբորտ տեղերէ
ընթանալով մինչև որ վերջապէս կը կոր-
սուի յաւիտեականութեան մեծ ովկիա-
նոսին մէջ: Եւ ինչ հակառակ ուղղու-
թիւններ կը ստանան մարդոց կեանքերը:
Պատճառն ալ նոյնը չէ՝ միթէ որ կ'ու-
րոյն գետերու ընթացքը: Այսինքն հա-
կում: Զոր օրինակ, երկու աղաք կը ծնին
նոյն փողոցին մէջ: Անոնք ապրիլ կը սկսին
իրարմէ մէկ երկու դուռ հեռաւորու-
թեամբ: Եւ սակայն սկիզբէն իսկ իրենց
կեանքերն ամբողջովին տարբեր ընթացք
կը ստանան իրենց ծննդավայր տան հա-
կումին պատճառով: Մէկ տունն աստ-
ուածպաշտութեան, զգաստութեան, հե-
ղութեան և սիրոյ հոված է: Միւս տունն
աշխարհասիրութեան, անձնասիրութեան,
բրտութեան և կռուարարութեան հա-
կած է:

Ո՞րչափ բան կախում ունի նորաբոյս
կեանքի մը սկզբնաւորութենէն, և ո՞ր-
չափ քիչ տուներու մէջ կը ճանչցուի այս:
Բարի յոյժ շատ մարդիկ կրնան ըսել թէ
ինչ որ են իրենք՝ եղած են շնորհիւ այն
ազդեցութեան զոր ընդունեցան իրենց
մանկութեան յարկին մէջ: Եւ ես կը հա-
ւատամ թէ բազում չար մարդիկ նոյն-
պէս կրնային ըսել նոյնչափ իրաւամբ:
Եւ արդարեւ բոլոր մեր կեանքին մէջ
բարեկամութեան կամ զուարճութեան
մը նկատմամբ մեր առաջին հարցումն
ըլլալու է, ինչ է անոր հակումը: Ինչ
ուղղութեան կը միտի դարձնել մար-
դուս կեանքը: Բոլոր մը կրնայ սիրուն
ըլլալ իր ձեռով, ակնապարար իր գոյնե-
րով և գազաթէն մինչև ստորոտը գե-
ղեցիկ իր ծառերով, ձարխտերով և
ծաղիկներով: Սակայն իր հակումը կըր-
նայ այնպէս ըլլալ որ իր ոտքէն անցնող
գետը դառնայ և մեծ ուժգնութեամբ
հոսէ դէպ ի Մեռեալ Ծովը: Բան մը
կրնայ ունենալ գրաւիչ և հրապուրիչ
շատ հանգամանք: Սակայն կրնայ բա-
րոյական և հոգեւոր մեռելութեան հա-
կում ունենալ՝ նետելով մեզ նեղ ճամ-
բէն դէպ ի լայն ճամբան օր կորստեան

կը տանի։ Մարդիկ կը վիճաբանին թէ բան մը ինքնին ուղիղ է արդեօք թէ ծուռ, և չեն կրնար ունէ եղբակացու թեան յանգիլ։ Եթէ միայն թողուն այդ կէտը և փոխան առոր նային անոր հոգին, այսինքն այն ուղղութեան ուր զիրենք դարձնել կը միտի ան, անմիջապէս պիտի գիտնան թէ իրենց հոգեւոր օգտին կը ծառայէ՝ թէ ոչ։ Քանզի աւմէն բան հակում մը ունի, կամ՝ դէպ ի վեր, յաւիտենական կեանք, կամ՝ դէպ ի վար, յաւիտենական մահ։ Ք

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀՐԱՇՔՆԵՐԸ

8.

[Խմբագրական]

Մեր Տէրոջը վերադարձած վեց հրաշքներ կան որոնցմով զեւեր հանեց ան։ Դիւանաւորութեան բնութիւնը տարակոյս վերցնող խնդիր է։ Մարմինն անջատ անմիջապէս հոգիի մը գոյութիւնն ուրացողին անհնար է այս՝ այն իմաստով որով կ'ըմբռնուի առհասարակ։ Սակայն եթէ կ'ընդունինք թէ հոգին ոգի է եւ ոչ նիւթ, թէ կրնայ գոյ ըլլալ մարմինէն անջատաբար, այլ թէ այս կեանքին մէջ իրեն իր գործիքները կը գործածէ ուղեղը եւ մարմնական միւս գործարանները, կրնանք ըմբռնել թէ հնարաւոր է որ ուրիշ ոգի մը մտնէ նոյն մարմինը, յաղթելով այն հոգեւոր որ իրաւամբ հոն կը բնակի, եւ գործածէ մարմնական գործարաններն անկանոն կերպով։ Առանց յայտարարելու թէ այս էր զիւանաւորութեան իրական բնութիւնը, կրնանք բանաւոր վարդապետութիւն համարել զայս։ Բայց կ'արժէ դիտել թէ Քրիստոս բնաւ խելագար չբռնեց, ի բաց առեալ զանոնք որ զիւանաւոր էին։ Խելագարութիւնը մին է ամենէն սոսկալի դժբախտութիւններէն որոնք կրնան վիճակիլ մարդու։ Եւ անտարակոյս խելագար շատեր կային Պաղեստինի մէջ Քրիստոսի օրով։ Անոնցմէ ոչ մին բռնեց։ Չենք կրնար ըսել թէ ամէն խելագարութեան պատճառը զիւանաւորութիւնն է։ Խելագարութեան դէպքերէն ոմանք ժառանգական են, ոմանք ալ ուղեղին վրայ ճնշող ուժոյցի հետեւանք են եւ կրնան բուժուիլ վիրաբուժական գործողութեամբ։ Ուստի չենք կրնար զիւանաւորութիւնը պարզ խելագարութիւն համարել առանց ընդունելու քանի մը աստուածաբաններու հետեւեալ բացատրութիւնները։ Քրիստոսի օրով, կ'ըսեն, կը կարծուէր ընդհանրապէս թէ խելագարութիւնը զիւանաւորութեան հետեւանք է։ Ոմանք կը համարին թէ Քրիստոս ալ այդ սխալ կարծիքն ունէր, վասն զի անոր անսխալութիւնը բարոյական եւ կրօնական ճշմարտութեան մասին էր եւ ոչ թէ հոգեբանական խնդիրներու։ Մերժելու ենք այսպիսի վարդապետութիւն մը որ զՅիսուս մասնակից կ'ընէ իր դարուն նախապաշարմունքներուն։ Ուրիշներ կ'ըսեն թէ Յիսուս թէեւ զիտէր թէ ժողովրդային հայեացքը սխալ էր, անհրաժեշտ չհամարեցաւ ուղղել զայն։ Տր. Պրոսպար Գրոս կը յայտնէ առանց որոշակի իր կարծիքն ըսելու, բայց զայն ընդունելու տրամադիր կը թուի, եւ կը ջանայ պատմութեան բոլոր հանգամանքներն անոր համաձայնեցնել։ Այս ուղղութեամբ ըրած իր ջանքերը լիովին չեն գոհացներ մեզ։ Ահա զեւերուն ճանչնալն զՔրիստոս։ Կ'ըսուի թէ խելագարները կը կարծէին որ զեւեր ունէին իրենք, թէ զեւերն իրենց լեզուով կը խօս-

սէին եւ իրենց գործերը կը վարէին։ Կրնանք ընդունիլ զայս, քանզի այսօրուան խելագարուն կարծիքներուն շատէն շատ տարբեր է։ Նաեւ կ'ըսուի թէ զիւանաւորները կրօնական մոլեղնութենէ կը տառապէին, թէ Մեսիային կը սպասէին եւ թէ Քրիստոսի կերպարանքը այնպիսի բան մը ունէր որ անոնց բնական կ'ընծայէր Մեսիան համարել զայն։ Այս ամէնը զիւրին է ընդունիլ։ Բայց Քրիստոս զեւերուն խօսեցաւ եւ պատուէրներ տուաւ։ Եթէ զիտէր թէ զեւերը գոյութիւն չունէին ունէ-տեղ բայց միայն ժողովրդային երեւակայութեան մէջ, չենք կրնար այս կարծիքն համաձայնեցնել այն գաղափարին հետ զոր ունինք անոր խաբէութենէ կատարելապէս զերծ ըլլալուն վրայ։

Չենք կրնար ընդունիլ սա վարդապետութիւնը թէ զիւանաւորները շատ ամբարիշտ մարդիկ էին՝ բոլորովին Սատանային ծառայութեան անձնատուր եղած։ Չէր կրնար այս ճշմարիտ ըլլալ լուսնոտ աղուն համար որ այնպէս տառապած էր իր աղայութենէն ի վեր։ Երկրին ամենէն գէշ մարդիկը, Սատանային ծառայութեան ամբողջովին անձնատուր եղածները, կեղծաւոր Փարիսեցիներն էին, եւ անոնք զիւանաւոր էին եւ թերեւս ամէնքն այնպէս էին։ Յիսուս ազատեց զանոնք խելագարութենէ, եւ այդ իր Աստուածային զօրութեան բարեբար եւ արժանաւայել մէկ իրաւորութիւնն եղաւ։ Նաեւ ազատեց զանոնք Սատանային զօրութենէն, բայց յաւակնութիւն չունինք հասկնալու թէ այդ զօրութիւնն ինչպէս ի գործ դրուեցաւ։

Գաղատի Գլխաւորութեան դէպքը (Մատ. Ը. 28-34, Մար. Ե. 1-20, Դուկ. Ը. 26-39) դժուարութիւն կը յարուցանէ, քանզի Քրիստոս զեւերուն թոյլ տուաւ խոզերուն մէջ մտնել, եւ ասով կ'արձեւ արտօնեց ուրիշներու ստացուածքին փճացումը։ Ոմանք կ'ըսեն թէ զիւանաւոր էր որ զեւերէն ազդուած ձեւացնելով վաղեց խոզերուն ետեւէն եւ գահավէժէն վար քնեց զանոնք։ Մեզի աւելի զիւրին է հաւատալ թէ Քրիստոս պիտի թողուր որ զեւերը խոզերուն մէջ մտնեն քան պիտի թողուր որ անոնք մարդոց մէջ մտնեն։ Բայց չենք ուրանար թէ այս է պատմութեան դժուարիմանալի կէտերէն մին։

Գաղով Այլակերպութեան լեռան ոտքը լուսնոտ Գաղատի բուժման գործին, որ երեք աւետարանիչներէն յիշուած միւս դէպքն է (Մատ. Ժ. 14-21, Մար. Թ. 14-29, Դուկ. Թ. 37-43), տղան լուսնոտութենէ կը տառապէր մանկութենէն ի վեր։ Ողորմած Փրկիչը չէր կրնար ընդդիմանալ հօրը սրտառու աղաչանքին, եւ միջադէպը հաւատքի նկատմամբ կարեւոր բաներ յայտնելու պատահութիւն ընծայեց։

Կաթաւայոսի ժողովարանին մէջ Բաթոնի Գլխաւորութեան դէպքը (Մար. Ա. 23-26, Դուկ. Գ. 33-36) Քրիստոս չընդունեցաւ զիւանաւորին վկայութիւնը։ Կ'ուզէր որ այդ վկայութիւնը դար ոչ թէ զեւերէն, այլ զեւերու իշխանութենէն ազատուածներէն։

Քաթանի Գլխաւորութեան դէպքը (Մատ. Ժ. 21-28, Մար. Ե. 24-30) աւետարաններուն ամենէն գեղեցիկ պատմութիւններէն մին է։ Կերպը որով Փրկիչը վարուեցաւ կնոջ հետ խիստ թուեցաւ, բայց Քրիստոսի նպատակն էր աւելի լիովին երեւան բերել անոր հաւատքին զօրութիւնը։ Համար զիւանաւորին բուժումը (Մատ. Թ. 32, 33, Դուկ. Թ. 14) եւ Մատթէոսէ յիշուած միւս բուժումը (Ժ. 22) մասնաւոր մեկնութեան կարօտ չեն։

Տեառեալ Գլխաւորութեան (Մատ. Թ. 20-22, Մար. Ե. 23-34, Դուկ. Ե. 43-48) միակ օրինակը կը թուի ահամայ բռնկութեան գորկատարեց Քրիստոս։ Մինչ Յայրոսի տունը կ'երթար ահագին բազմութենէ մը շրջապատուած, կին մը որ տառնելու տարի տառապած էր կանացի հիւանդութենէ մը եւ իր բոլոր ունեցածը բռնկներու վատնած էր առանց ունէ օգուտ քաղելու, կը մտնէ ամբոխին մէջ որ մեր Տէրոջը դպչի։ Կ'ամենայ հրապարակաւ խոստովանիլ հիւանդութիւնը որմէ նեղուած է երկար ժամանակ, բայց վստահ է թէ միայն դպչիլը բաւական է իր բուժման համար։ Եւ իր ահմայութիւնը կ'իրագործուի։ Ամէն բան բնական զօրութիւններով բացատրողներ կ'ըսեն թէ ազդեցութիւնն անոր մտքին վրայ գործուեցաւ, հաւատքով բուժուիլ էր ան, եւ ֆիզիքական հրաշք տեղի չունեցաւ։ Ուրիշներ որոնք կ'ընդունին հրաշք՝ կ'ըսեն թէ այդ կերպով վայրկեանական լաւութիւնն եկաւ, բայց տեւական բուժումը տեղի չունեցաւ մինչեւ որ Քրիստոս չըսաւ, «Բու հաւատքդ քեզ բռնեց»։ Սակայն Մարկոս կ'ըսէ, «Եւ շուտ մը» այսինքն դպչելու վայրկեանին, «Իր արիւնին աղբիւրը ցամքեցաւ»։ Չենք կարող լիովին հասկնալ այս միջադէպը, բայց չենք կրնար կարծել թէ Քրիստոս արդէն որոշած էր որ հաւատքով իրեն մօտեցող ամէն ոք բուժուելով վարձատրուէր, եւ թէ այդ որոշման համաձայն դպչիլը շարժման մէջ դրաւ բռնկող զօրութիւնը, զոր անմիջապէս իմացաւ Քրիստոս։ Ըստ այսմ, բուժումը չեղաւ ահամայ գործ մը, այսինքն հակառակ Քրիստոսի կամաց, այլ գործուեցաւ շնորհիւ սա իրողութեան թէ յարգուեցաւ այն պայմանը, որ անոր ողորմած որոշման համաձայն միշտ ի գործ պիտի շարժէր անոր բուժիչ զօրութիւնը։ Եւ կինը, որու համեստ բնաւորութեան դժուար կու դար հրապարակային խոստովանութիւնը, վարդապետին սիրալիր կարեկցութեան խօսքերը լսելով, պատճառ ունեցաւ ուրախանալու որ հրաւիրուեցաւ այդ խոստովանութիւնն ընել։

Գաղով Գլխաւորութեան (Յովհ. Ե. 4-16), անոր հիւանդութիւնն աւելի երկար տանեց, 38 տարիէ, ի վեր կը շարունակէր, եւ մարդն աւելի անյոյս էր։ Չէր կարող բազմութեան մէջ մտնել եւ Քրիստոսի մօտենալ, չէր կարող մինչեւ իսկ քանի մը քայլով մտնել աւաղանին մէջ որպէս զի բուժուէր։ Սակայն որչափ ալ յուսահատական էր անոր վիճակը, Քրիստոս անմիջապէս բռնեց մարդը, եւ այս, արդէն յիշուած երեք ուրիշ հրաշքներու նման, կ'իրակի օր կատարուեցաւ։ Գործուած հրաշքին համար տարբերութիւն չընել սա խնդիրը թէ հրեշտակէ մը ջուրերուն խառնուիլն իրողութիւն էր արդեօք թէ նախապաշարում։ Հրաշքին պատմութիւնը պարզ է եւ բնաւ դժուարութիւն մը չյարուցաներ։

Մաղքոսի ահամայ բռնկումը (Դուկ. Ի. 51), նման աղօթքին զոր մեր Տէրն ըրաւ իր սպանիչներուն համար, յարմար արտայայտութիւն էր Քրիստոսի ներող ոգւոյն։

ՎԵՊԵ ԱՅԵԼԻ ՏԱՐՈՒՆԱԿ

(Տե՛՛ն Հաբեյի Տեյի-)

[Քանի մը տարի առաջ հաղորդած ենք հետեւեալ յօդուածին մէջ յիշուած օրիորդին Հնդկաստան վերադառնալուն պատմութիւնը։ Կը հաւատանք թէ այս պատմութիւնը կը ցուցնէ աղօթքի զօրութիւնը, թէեւ չենք ուղեր ըսել թէ հրաշք մը գործուած է։

Աստուած որ գիտէ Բնութեան բոլոր ոյժերը եւ հիւանդութեան բոլոր օրէնքները, այսպիսի աղօթքներու պատասխանելու համար ստիպուած չէ հրաշք գործել: Մեր ընթերցողներուն դրական վնաս մը հասուցած պիտի համարինք, եթէ անոնք առաջնորդուին լքանել պատշաճ դարմաններու կիրառութիւնը եւ միայն աղօթքի ապաւինին բժշկութեան համար: Եթէ այդ ընթացքն ուղիղ ըլլար, ուղիղ պիտի ըլլար նաեւ չաշխատիլ եւ մեր հանապազօրոյ հացին համար աղօթքի ապաւինիլ: Աղօթքի պատասխան կ'առնուի ոչ թէ միջոցներն արհամարհելով, այլ՝ պատշաճ միջոցներուն՝ Աստուծոյ կողմէ օրհնուելով: Բայց եթէ ուղիղ միջոցները գործածենք, կրնանք վստահ ըլլալ թէ պիտի բժշկուինք ի պատասխանի աղօթքներու: Այո, եթէ այդ ըլլայ լաւագոյն բանը: Բայց ինչպէս կրնանք գիտնալ թէ մեզի կամ մեր հիւանդ բարեկամներուն համար լաւագոյն է ապրիլ քան մեռնիլ: Զայդ Աստուած միայն գիտէ, եւ մենք անոր թողելու ենք ընտրութիւնը:

[Խճ. Ա. Ե.]

1884ին Մէյրի, յաջողակ վարժուհի ի Հաւաքային Օհայօ, Ամերիկա, օտար երկրի մէջ միջոցառողական գործ ստանձնելու կոչում մը զգաց եւ Մեթոտական եկեղեցւոյ կողմէ ղրկուեցաւ Հնդկաստան: Իգական սեռի շատ հրապոյրներով օժտուած գեղեցիկ օրիորդ մըն էր, քաղցրաբարոյ, անկեղծ, զուարթ, եւ մտածման ու կերպարանի մասնաւոր մաքրութեամբ ու փափկութեամբ նշանաւոր: Վեց տարի աշխատելէ ետքը յանկարծ տկարանալով հայրենիք վերադարձաւ տարի մը հանգչելու համար: Մայրը տակաւին ողջ էր եւ իր մանկութեան երջանիկ բնակարանը պատրաստ էր սիրալիք ապաստանարան ընծայելու անոր: Սակայն օրիորդին ախտանշանները չփոթութեան մէջ ձգեցին բժիշկները: Օր մը օրիորդը, մինչ առանձին էր, մորթին վրայ նշմարեց ուռոց մը եւ անոր վրայ հետաքրքրաշարժ, փոքր եւ ճերմակ թեփ մը: Առանց տնեցիներուն բան մը ըսելու ելաւ Սինսինատի գնաց եւ հոն երեւելի բժիշկներու խորհրդակցութեան ենթակայ եղաւ: Ամէնքը միաձայն ըսին թէ բորոտութենէ բռնուած է: Օրիորդը Նիւ Եորք գնաց մասնագէտի մը, որ մեծ փորձառութիւն ունէր այս ախտին վրայ: Ան ալ հաստատեց միևնուեւրուն կարծիքը: Օրիորդը տուն վերադարձաւ որ պատրաստուի յաւիտեան մեկնելու: Մածուկ պահեց իր աճուրդ գաղտնիքը: Մօրը եւ քոյրերուն ըսաւ թէ անմիջապէս պիտի վերադառնայ Հնդկաստան եւ պիտի վերսկսի իր գործը: Մնացեալ քանի մը օրերուն մէջ կեղծ անտարբերութեամբ մը վարուեցաւ տնոց հետ: Թոյլ չտալով որ իրեն մօտենան կամ զինք համբուրեն, վասն զի գիտէր թէ ո՞րքան տարափոխիկ էր ախտը: Բաժանման պահուն իսկ, երբ իր ծեր մայրն ուղեց համբուրել զայն, աղջկին անդին դարձաւ պող անտարբերութեամբ մը որ բրտութիւն թուեցաւ տնոցներուն: «Ինչո՞ւ կ'երթաս, աղջիկս», ըսաւ մայրը լալով: «Աստուած քեզ չհրաւիրեր ինծմէ բաժնուելու: Իրօք, դաւակա, դուն աղէկ չես»: Բայց Մէյրի գնաց անոնց պատասխան տալու: Միայն ինք գիտէր թէ ինչ կը թողուր իր ետեւ յաւիտեան եւ ինչ բանի կը դիմէր:

Յոյսի մէկ նշոյլ միայն կար: Նիւ Եորքի բժիշկը ղրկեց զայն Լոնտոնի բժիշկի մը, որ մասնագէտ էր արեւելեան ախտերու: Խնամով քննեց ան եւ վճռեց թէ ախտն էր Ասիական բորոտութիւն եւ ծանրագոյն տե-

սակէն: Երբ օրիորդն այցեզին տուաւ, բժիշկն արցունքով դարձաւ միւս կողմ եւ «Օրիորդ, ինչէ՞ չինուած կը կարծէք զիս», ըսաւ: Գիտնալով թէ ո՞րչափ տարափոխիկ է այս տեսակ ախտը, փութացուց անոր մեկնումը: Թող ուէ՛ կին ջանայ հասկնալ թէ այդ երկար ուղեւորութիւնն ինչ բան եղաւ այն օրիորդին: Յաւիտեան բաժնուեցաւ իր ընկեր արարածներուն ընկերակցութենէն: Իրեն պէս անիծուած մարդկային էակներ պարտաւոր են «Անմաքուր եմ» աղաղակել, երբ մէկն իրենց մօտենայ: Մինչեւ իր կեանքին վերջը դատուեցաւ բարեկամներէ եւ սիրելիներէ: Զվայելեց մինչեւ իսկ իր մօրն համբոյրները: Եւ ի վերջոյ սպասեց մարդու ծանօթ ամենէն դառն եւ սարսափելի մահուան: Եւ յիշենք թէ ինքն էր փափկիկ, սիրուն օրիորդ մը: Սակայն ուղեւորութիւնը կատարեց անդորր սրտով եւ նոյն իսկ զուարթութեամբ: Բժիշկ մը որ ճամբան տեսաւ զայն, եւ որ ոչ մէկ կրօնքի կը հաւատար, ըսաւ ծանրութեամբ, «Այդ օրիորդը բան մը ունի որ բոլորովին անծանօթ է ինծի»: Եւ կեղեցիկ որու կողմէ ղրկուած էր՝ միջոցառողական կայան մը ունէր Հիմալայա լեռներուն մէջ, եւ իբր երկու մղոն հեռուն Եւրեկաններն ունէին բորոտներու ապաստանարան մը: Օրիորդն այդ ապաստանարանը գնաց եւ սկսաւ գործել բորոտներուն մէջ: Կային հոն 60 հիւանդներ, 400է տակի ալ չըջակայքը:

Հոս կը սկսի պատմութեան եղական մասը: Մէյրի շատ ազգականներ ունէր քրիստոնեաներու այն դասակարգէն որոնք կը հաւատան թէ Քրիստոս հիմա աղօթքի կը լսէ ճիշտ ինչպէս երբ երկրի վրայ կը պտտէր, եւ կը պատասխանէ մեր հաւատքին համեմատ ինչպէս կը պատասխանէր այն ժամանակ: Բժիշկներուն կարծիքով ախտը շատ կարճատեւ, սուր ընթացք մը պիտի ունենար: «Բայց», կը զրէ օրիորդին բարեկամներէն մին, «վաթսընամայ բովանդակ կեանքիս մէջ բնաւ իմացած չեմ եղանակով եւ միաձայնութեամբ մատուցուած աղօթք մը նման անոնց, զորոնք օրիորդին բարեկամներն ու գործակիցներն Ամերիկա եւ Հնդկաստան ղրկեցին վեր, երկինք, անոր բուժման համար: Օրիորդը վեց տարի աշխատեցաւ բորոտներուն մէջ, եւ իր ախտը ոչ միայն չսաստկացաւ, այլ եւ անոր նշաններն անհետացան: Հիմա անոր առողջութիւնը լաւ է: Անգղիական բանակի նշանաւոր վիրաբոյժ մը վերջերս զգուշութեամբ քննեց զայն եւ ըսաւ, «Թէեւ հաւանաբէն օրիորդին մարմինն մէջ կը գտնուի դեռ ախտին ժահը (թոյնը) եւ կրնայ օր մը երեւան դալ, բայց հիմա վճռապէս առողջ է ան»: Անոնք որ կը ճանչնան զայն՝ կը հաւատան թէ դեռ անցած չէ հրաշքերու դարը: Աստուած ինչո՞ւ պիտի չբժշկէ հիմա ինչպէս կը բժշկէր անցեալին մէջ, կ'ըսեն անոնք: Ինչո՞ւ հաւատքով մատուցուած աղօթքն հիմա պիտի չփրկէ հիւանդը:

Կարճ պատմութիւն մը եւս: Օրիորդը միշտ կը ղրկացեալ կ'ապրի: Բայց անցեալ ձմեռ, օր մը իր մանկութեան բարեկամներէն մէկը բռնի մտաւ անոր սենեակը եւ ընդ երկար խօսակցեցաւ անոր հետ: Երբ ոտք ելաւ մեկնելու համար, յանկարծ ղրկելով զայն կառօտով, գոչեց, «Մէյրի, ես ամենեւին չեմ վախճար քեզմէ եւ մօրդ համբոյր մը պիտի փանխմ»: Թշուառ արքայական վերջապէս ընկճեցաւ եւ լացաւ իր այցելուին պարանոցին վրայ իյնալով:

ԾՈՎՈՒ ԴԻՅԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ

Ապառաժ Հրուանդանի փոքրիկ մէկ խորշին մէջ քսանի չափ ձկնորսի նաւակներ կը դտնուէին: Փոթորիկ մը մօտալուտ էր եւ արդէն իսկ՝ այէկոծեալ ծովուն կոհակները ջրով ծածկուած ժայռին կը զարնուէին ուժգնապէս: Բայց հինաւուրց նաւագները քիչ կը խորհէին ծովուն վրայ: Կիտի գային եթէ իրենց նաւակները կտոր կտոր ջախջախուէին եւ խորտակուէին ալ ժայռուտ հրուանդանին վրայ:

Մարիամ, Ապառաժ Հրուանդանին լոյսին պահապանը, մեռած էր: Եւ ծովուն քաջասիրտ որդիքը, որոնք եկած էին իրենց կարողութեան ներքեւ ինկած վերջին պատիւն ու մեծարանքը մատուցանել անոր յիշատակին, ծովեզերքը կը պտտէին: Այս անվերջ մարդիկը որ յոյժ փոթորկայոյզ ծովեր տեսած էին, այլ եւս դաժան եւ անդայ չէին, արցունքները իրենց այտերէն վար կը հոսէին, եւ իրենց ձայները խեղդուկ եւ զոզոնջուն էին:

Ոչ ոք գիտէր թէ Մարիամ ուրկէ՛ եկած էր, եւ քիչեր կը յիշէին թէ երբ եկած էր: Ծառ տարիներէ հետէ ամայացած խորճիթ մը կար հրուանդանին վրայ: Գիշեր մը Ծովաձիւն անուն նաւը հրուանդանին շուրջը դարձաւ, եւ նաւաստիները լոյս մը նշմարեցին առանձին հիւղակին պատուհանին մէջ: Այդ էր առաջին նշանը յիշեալ կնոջ գալուն: Գոր կը ճանչնար ամէն մարդ: Մարդիկ կ'ըսէին թէ այդ կինը ապուշ էր: Թերեւս այդպէս էր, բայց նաւաստիները երեք չէին կենարատոր վրայ խորհելու համար երբ կը մօտենային սարսափելի ժայռին: Կնոջ ճրագը միշտ կը վառէր արեւամուտէն մինչեւ արեւածագ: Եւ փոթորկալի գիշերները եւ երբ ծովը կ'եռար կը գեռար կատաղաբար՝ թաղուած ժայռին երեսը, կինը պահակ կը պտտէր հրուանդանին վրայ մէկ ձեռքը լապտեր մը բռնած եւ միւս ձեռքը՝ չուանի կծիկ մը, եւ անձկութեամբ կը նայէր սեւ ջուրերուն թէ տառապանքի նշան մը կը տեսնուէր արդեօք: Ահա ինքնայորդոր պաշտօնեայ մը: Կ'ընդունէր ինչ որ ձկնորսները յարմար գտնելով բերէին իր դուռը եւ ինք գոհ կ'ըլլար: Ժամանակ ժամանակ նաւակ մը կու գար անցորդ նաւէ մը, եւ կամ առանձին ձկնորս մը յառաջ կը քշէր իր նաւակը ժայռերուն մէջէն, եւ պարէններ կը բերէր հիւղակը: Բաւական երկար առեւն կը կենար քանի մը քաղցր խօսքեր ուղղելու համար եւ յետոյ կը վերադառնար իր նաւը, ուրախ ըլլալով որ պատրաստած էր Մարիամին անմիջական նշանքը, եւ զգածուելով անոր պարզ վստահութենէն: Զկնորսները որոնց նաւակները մղոն մը հեռուն, ծովեզերքը, կը կենային հանգարտ եւ խաղաղ, յաճախ հրուանդանը կու գային տուն վերադառնալու առեւն, անոր կու տային մէկ կամ երկու ընտիր ձուկ, եւ անկէ կ'ընդունէին երախտաղիտական շնորհակալութիւններ, եւ լաւ վարձատրուած կը զգային վտանգաւոր ծովեզերքին մօտենալու ճանճութեան փոխարէն: Նաեւ անոնց կ'ընէր կը ղրկէին անոր տաքուկ զգեստներ զորոնք հաճութեամբ կը պատրաստէին: Այսպէս անցան տարիները, եւ ձկնորսներուն տղաքը մեծցան եւ մարդ ու ձկնորս եղան, եւ տակաւին Մարիամ իր ճրագը կը գնէր իր ձեռնաշարկի պատուհանին մէջ: Բոլոր այդ միջոցին մէկ անգամ իսկ նաւաբեկութիւն չպատահեցաւ այն ժայռին վրայ: Զկնորսները գիտէին թէ քանի՛ անգամներ հովէն քշուած էին եւ տեսնելով ազդարար լոյսը՝ իրենց ըն-

Թացքը փոխելով ապահովագրական անցած էին։ Այս բանը կը պատմէին անոր իրենց պարզ ոճովը եւ Մարիամ գոհ կը մնար։ Բայց գիշեր մը — Մարտի 20ին, գիշերահաւասարի փոթորկին ժամանակը — անծանօթ նաւ մը, սոսկալի մրրիկէ մղուելով, մինչ լոյսը ծածկուած էր տեղացած ձիւնէն, ժայռին վրայ խորտակուեցաւ ծովեղբէն քսան ձողաչափ հեռու։ Մարիամ ժայռերուն վրայ ժուռ կու գար նաւաստիի թանձր հանդերձներ հագած եւ գլուխը փոթորիկէն պաշտպանած։ Յանկարծ հովերուն հետ նուազած աղաղակ մը հասաւ ականջներուն։ Յուսահատած մարդոց ձայն էր։ «Մի վնասուի՛ք, տղաք,» գոչեց կնոջ սուր ձայնը կատաղի մրրիկին մէջէն։ «Մի վնասուի՛ք, տղաք,» Սլացող ոտքերով ժայռէ ժայռ ցատկեց կինը մինչեւ որ խուժող ջուրը փրփրաղէզ հաւաքուեցաւ իր ոտքերուն շուրջը եւ երեսին վրայ սրսկուեցաւ։ Եւ «Ահա կու գամ, քաջասիրտ եղէք,» գոչեց։

Նաւաստիները որ նաւին կազմածներով փաթթուած էին, թէպէտ ազատարարը չէին տեսներ, սակայն կը լսէին ուրախարար ձայնը, որչափ ալ տկար կը հնչէր, եւ նոր խրախոյս եւ ոյժ ներշնչուեցաւ իրենց։ Յետոյ փոթորիկը կարճ միջոց մը դադարեցաւ, եւ անոնք տեսան քաջ կինը որ միայնակ կայնած էր ալիքներէն ծեծուող ժայռերուն վրայ, հազիւ երեք ձողաչափ հեռու, բայց իրենց եւ անոր մէջտեղ սեւ անդունդ մը կար։ Տեսան կինը իր ձախ բազկին վրայ ձօճող լապտերով, որ կը պատրաստուէր ազատարար չուան մը նետել իր աջով։ Նաւագնորներն ամենէն չափերն անգամ կ'աղօթէին այդ գիշերը որպէս զի ոյժ եւ հանճար արուէր այն կնոջ։ «Պատրաստ եղէք,» գոչեց կինը։ Մէկ, երկու, երեք անգամ դարձաւ չուանը անոր զլխուն շուրջը, եւ նորէն սեւ ջուրերուն մէջ ինկաւ փոթորկին ստատկութենէն։ Նորէն կծկեց կինը իր ազատարարի չուանը։ «Պատրաստ եղէք,» գոչեց դարձեալ։ Նորէն չուանը շնչեց մինչ կը թռչէր դէպ ի վտանգեալ նաւը։ Պատասխանն եղաւ կեցցէներու աղաղակ մը։ Վերջապէս բռնած էին ազատարար չուանը։

Ամէն ալ ազատուեցան։ Այդ գիշեր ութ նաւագնորը հրուանդանէն գեղը գացին, եւ արեւածագէն առաջ ամէն մարդ, կին եւ տղայ իմացաւ ազատման դէպքը։ Հրուանդանին ծայրը գտնուող տնակը կործանած եւ կտոր կտոր եղած էր, եւ ձկնորսները գիտէին թէ չուտով պէտք էր որ ուրիշ մը չինուէր անոր տեղը։ Բաւական գումար մը ստակ դիւրութեամբ հաւաքուեցաւ աւելի մեծ եւ աւելի լաւ տուն մը շինելու համար այն փոքրիկ կնոջ որ համարձակեցաւ դիմադրաւել Ստանանի կատաղի փոթորիկներուն։

Նաւին ընկղմելէն քանի մը գիշեր ետքը ձկնորսի նաւէ մը, որ նաւահանգստէն կ'անցնէր, դիտուեցաւ թէ լոյս չկար հրուանդանին վրայ։ Նաւը դէպ ի ծովեղբը ուղղուեցաւ, եւ արշալոյսին, նաւաստիներուն պետը եւ նաւագնորէն մին նաւակով մը հրուանդանը գացին։ Քիչ մը սոսկացին խրճիթին մօտենալ իրենց նաւակը պզտիկ ծովախորշը մտնողնէն ետքը։ Մտածեցին թէ այնքան աղէկ չէր վիճակը այն առանձնակեաց ծերունի կնոջ որ լոյսը վառ պահելու հոգն ստանձնած էր։ Դուռը գարկին, բայց պատասխան չկար, բաց ի ծովային թռչունի մը ճիչէն։ Դուռը իրենք բացին, եւ անցան փոքրիկ սենեակին մէջէն, եւ քանի մը կարճ քայլեր առնելէ ետքը հասան ձեղնայարկը ուր մեծ լամբարը կը կախուէր։ Հոն գտան պառաւը։ Նստած էր սանդուխին գլուխը, լամբարն իր առջեւ,

եւ պատրոյզը կը յարդարէր երբ լսած էր երկնային հրաւերը։

Տխրութեամբ դէպ ի գեղը գացին հրուանդանէն։ Ոչ խօսք կը խօսուէր եւ ոչ ձայն կը լսուէր, բայց միայն թիւրուհի չափակեցաւ ձայնը։ Շուտ յետոյ խօսք մը անցաւ բերնէ բերան թէ հրուանդանի այն քաջասիրտ պզտիկ կինը մեռած էր։ Բոլոր ձկնորսները լացին, եւ երբեք ամօթ չէին համարեր այդ լացը։

Մարիամ հրուանդանին վրայ թաղուեցաւ, այն տեղը զոր շատ կը սիրէր։ Գումարը որ հաւաքուած էր անոր տուն մը շինելու համար, ընդհանուր հաւանութեամբ մէկ կողմ դրուեցաւ եւ վրան ուրիշ ստակ ալ աւելցուեցաւ, վասն զի ստորագրութեամբ բաւական գումար մը հանգանակուեցաւ փարոս մը կառուցանելու եւ պահելու համար։ Ամէնքը միաբանելով ըսին թէ այդպիսի բան մը յարմար յիշատակ մը պիտի ըլլար այն կնոջ որ այսպէս նուիրեց իր կեանքը ուրիշներու կեանքերն ազատելու համար։

ՓԵԹ ԻՆՉՊԵՍ ՓՈՐԵՅ ՀՈՐԸ

Իողանտացիին մտքին արթնութիւնը առակի կարգ անցած է, ինչպէս կը լուսաբանուի հետագայ պատմութիւնով։

Իողանտացի մը Նիւ Համպշիր քաղաքին մէջ հանրային հոր մը պեղելու համար սակարկած էր։ Երբ իբր քանդակիչը ոտք պեղած էր, որ մը առտուանց եկաւ որ ահա հորին բոլորտիքը հողը փլչելով փոսը լեցուած էր գրեթէ մինչեւ բերանը։ Փէթ զգուշութեամբ չորս կողմը նայեցաւ եւ տեսաւ որ մէկը չկար, ուստի հանց իր գլխարկն ու վերարկուն եւ կախեց ճախարակին վրայ, յետոյ գնաց պահուրտեցաւ մերձակայ մացառնետուն մէջ եւ սպասեց թէ ինչ պիտի պատահէր։ Քիչ յետոյ քաղաքացիք տեսան թէ հորը լեցուած էր, տեսնելով նաեւ անոր զըլխարկը եւ վերարկուն ճախարակին վրայ, կարծեցին թէ հորին տակը մնացած էր փէթ եւ հողը վրան փլած էր։ Քանի մը ժամ արագ արագ պեղելէ ետքը հորէն դուրս հանուեցաւ թոյլ հողը։ Զիշդ երբ անձկոտ քաղաքացիք հորին յատակը հասած էին եւ կը խորհէին թէ մարմինը ո՛ւր էր արդեօք, փէթ քալելով դուրս եկաւ մացառուտէն եւ զուարթ քաղաքավարութեամբ շնորհակալ եղաւ անոնցմէ որ զինքն ազատած էին մեծ աշխատութենէ մը։ Այս կատակին ուրիշ բան չէր վայել բայց եթէ բարկ ծիծաղ մը։

ԻՆՉՊԵՍ ԾԱԳՈՒՄ ԱՌԱՒ «ՏՈՒՆՆՈ» ԽԱՂԸ

Երկու վանականներ, որոնք երկարատեւ մեկուսացման դատապարտուած էին, մտածեցին իրենց բանտարկութեան տխուր ժամերը մոռնալ առանց կտորելու լուծեան կանոնը որ անոնց վրայ դրուեցաւ իբրեւ պատիժ, իրարու ցուցնելով մանր տափակ քարեր որոնց վրայ սեւ կէտեր կային։ Կանխաւ այնպէս կարգադրեցին որ խաղին մէջ յաղթողը իմացնէ միւս խաղացողին թէ յաղթած է ցած ձայնով արտասանելով երեկոյեան ժամերգութեան աղօթքը։ Ժամանակ ետքը երկու վանականները լրացուցին քարերուն թիւը եւ կատարեալորոշեցին խաղին կանոնները, այնպէս որ երբ անոնց բանտարկութեան պայմանաժամը լրացաւ, խաղը այնքան ընդունելութիւն գտաւ որ առ հասարակ որդեգրուեցաւ վանքին մէջ բոլոր գտնուողներէ իբրեւ օրինաւոր ժամանց մը։ Խաղը շատ արագ տարածուեցաւ քաղաքէ քաղաք եւ շատ սիրելի եղաւ բովանդակ իտալիոյ մէջ։ Եւ երեկոյեան ժամերգութեան ա-

ռաջին տողը համառօտուեցաւ լոկ «տոմինօ» բառին, եւ այդ ժամանակէն ի վեր Տոմինօ անունով կը ճանչցուի յիշեալ խաղը։

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՐԱՍՏՈՒՂԻ ԵՒ ԹՐԱՄՈՒՅԹԻ ՎՐԱՑ

Հազարապետ Ճ. Կ. Փանկպոտն Պալթիմորցին, որ Ամերիկա նոր վերադարձած է Ռուսիայէ, կ'ըսէ թէ կ'ակնկալէ երեք տարիէն երկաթուղիներու Ռուս պաշտօնեային Հիւքով իշխանի ընկերակցութեամբ աշխարհիս շրջանն ընել 30 օրուան մէջ։ Պալթիմորէ սկսելով սապէս պիտի ըլլայ ուղեւորութիւնը։ Պալթիմորէ Սիթըլ խաղաղականի եզերքը Երկաթուղիով 3,150 մղոն, անկէ խաղաղականի վրայէ Երեւան մօտ 4,500 մղոն, անկէ Փորթ Արթըր, Նակաղաքի ճամբով՝ 1,200 մղոն եւս։ Ի Փորթ Արթըր կը թողունք նաւարկութիւնը եւ ծովեղբէն երթալով երկաթուղի կը նստինք Անդրապարիսկան երկաթուղին Մանչուրիայէ անցնող ճիւղին վրայ եւ կ'ուղեւորինք դէպ ի Սբ. Փետրոսպոլսկ՝ 5,600 մղոն, անկէ երկաթուղիով ուղղակի Պերլին՝ 1,000 մղոն, եւ անկէ Լոնտոն՝ 750 մղոն։ Դարձեալ նաւարկութիւնն ապէս դէպ ի Նիւ Եորք 3,200 մղոն, եւ երկաթուղիով Պալթիմոր՝ 200 մղոն կամ աւելի պակաս։ Ամբողջ երկաթուղիով ճամբորդութիւնը 10,700 մղոն կ'ըլլայ, եւ ծովային ճամբորդութիւնը՝ 8,900 մղոն, ընդամենայն 19,600 մղոն կամ 31,360 հազարամիլ։ Միջին հաշուով ժամը երկաթուղիով 40 մղոն (64 հզմիլ) եւ ծովով 20 մղոն (32 հզմիլ) ճամբորդելով ուղեւորութիւնը կ'աւարտի 30 օրէն։

— Ի Ֆլատէլֆիա Պոլտուինի վայրաշարժներու գործարանին 70 վայրաշարժներ յանձնարարուած են Ռուսիոյ Մանչուրիական երկաթուղիին համար։ Ամերիկեան Ուէսթինկ-հաուս ընկերութեան հետ ալ, որուն պատրաստած կասեցուցիչները շատ յաջողակ են կառախումբ կեցնելու մէջ, բազմաթիւ պայմանադրութիւններ կնքուած են անոր կասեցուցիչները Ռուսական բոլոր երկաթուղիներուն վրայ գործածելու համար։ Այս պիտի իրողութիւններ կը յայտնեն թէ Ինչ մեծ գործունէութիւն կը տիրէ երկաթի եւ պողպատի Ամերիկեան գործարաններուն մէջ։ Մարտանաւերը եւ ուղեւորատեղիներ երկաթուղիները կ'աւելցնեն անոնց գործը։

— Զիւս կառքը, կ'ըսէ Սթիւէնս Բիւրդ-լէն, կը թուի թէ անհետ պիտի ըլլայ Նիւ Եորքի փողոցներէն։ Զիարդ եւ իցէ, Նիւ Եորքի մէջ ելեկտրաշարժ կառքեր բանեցնող ընկերութիւնը որ իբր 100 հատ կը գործածէ, մօտերս 200 կառք եւս ապսպրած է, եւ պիտի ապսպրէ ուրիշ 1,500 ալ։ Կ'ըսուի թէ ելեկտրաշարժ կառքերու առաջին ընկերութիւնը այս տարի 12,000 կառքեր ի վաճառ պիտի հանէ։

ՄԱՏՆԱՇՈՒՐՆ

Մատնաշուրթը (տոլամա) սովորաբար շատ ցաւազին բորբոքում մըն է որ կը պատահի մատին ծայրը, աւելի հասարակօրէն ալ ձեռքին կամ բթամատին կամ ցուցամատին ծայրը, այն պատճառաւ որ ասոնք աւելի ենթակա են այն փոքրիկ վէրքերուն որմէ ծագում կ'առնէ յիշեալ նեղութիւնը։ Բայց մատերէն ունէ մէկը, մինչեւ իսկ ոտքին մատերէն մէկը, կրնայ մատնաշուրթի ենթակայ ըլլալ։ Բորբոքումը ընդհանրապէս ծագում կ'առնէ գնտառեղի կամ ասեղի ծակուածէ կամ սկրթուկէ կամ կտրուածէ։ Սա-

կայն վերջը յաճախ այնքան թեթեւ կ'ըլլայ որ ուշադրութիւն չգրաւեր մինչեւ որ մատը սկսի ցաւիլ: Յաւը շուտով տանջիչ հանգամանք մը կը ստանայ եւ արագ արագ կ'աւելնայ սաստկութիւնը եւ երբեմն ամբողջ բազուկին կ'աղդէ: Աւելի կը սաստկանայ ցաւը եթէ ձեռքը վար կախուի Մատին ծայրի մասը տաք, կարմիր եւ ուռած է: Միեւնոյն ժամանակ տառապող անձը աւելի կ'ամ նուազ հիւանդ կը զգայ ինքզինքը, տենդ կ'ունենայ, նաեւ գլխացաւ եւ արագ դարկ բազկի: Երբ բորբոքումը խոր տեղ է, թարախ կը հաւաքուի ոսկորը ծածկող թաղանթին ներքեւ, եւ այս մեծապէս կ'աւելցնէ տանջանքը եւ վտանգը: Եթէ հոգ չտարուի, կրնայ բորբոքումը ձեռքի արիւն անցնիլ, եւ այն աւտեն բանը շատ ծանր հանգամանք մը կ'առնէ: Գրեթէ ամէն ժամանակ, երբ անգամ մը թարախ գոյանայ ոսկորը պատող թաղանթին ներքեւ, շատով քիչով ոսկորը կը մեռնի, եւ մատին ծայրը կ'աւրուի կամ կը տեղեկնայ խորունկ սպիւր մը:

Երբ դարմանումը շատ կանուխ սկսի, երբեմն կարելի կ'ըլլայ բորբոքումը դադարեցնել պաղ ջուրը թաթիւում լաթ դնելով բորբոքած մասին վրայ շարունակ: Յաճախ փոխուելու է այս լաթը, վասն զի եթէ թողուի որ տաքնայ, խիւսի (լափա) պաշտօն կը կատարէ, եւ փոխանակ արգելելու՝ աւելի կը փութացնէ թարախումը: Նոյն ժամանակ բազուկը պէտք է կախել վիզէն անցում կապով մը՝ ձեռքը կտրծքին վրայ հանգչեցնելով: Եթէ բորբոքումը արագ արագ չմեղմանայ այս դարմանումով, պէտք է հակադարձ գործողութիւն կատարել եւ ջանալ վերջին թարախը կէտի մը հրաւիրել վրան խիւս կամ թաց լաթ դնելով, որ անշափ տաք ըլլալու է որչափ կրնայ մարդ տոկալ, եւ շատ յաճախ փոխելու է: Միմիայն բանը որ կրնայ ըլլալ երբ թարախ կը գոյանայ, մատը ձեղքելը եւ թարախը դուրս հանելն է: Ասիկա բաւական կը ցաւցնէ վայրկեան մը, բայց կ'ազատէ շատ օրեր ցաւ քաշելէ, եւ ձեռքի ու բազկի սաստիկ բորբոքման ըստ լոր վտանգներէն եւ արեան թունաւորումէ որ յետոյ կրնայ տեղի ունենալ:

ՓԱՐԻՋԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՆԴԻՆԻՍԻՆ
ՀԵՌԱՆԴԻՍԱԿԸ

Երբ առաջին անգամ խնդիր եղաւ չինեւ բաւական զօրաւոր հեռագրատակ մը որ լուսինը շատ մօտ բերէր, Փարիզի մէջ քիչ ծիծաղներու պատճառ չեղաւ: Անթիւ կատակներ եւ ծաղրածութիւններ եղան ըսելով թէ Շլուսինը մէկ ետքտա միայն հեռու պիտի ըլլայ, եւ վերջը կարծուեցաւ թէ խնդիրը լքուեցաւ, կամ մանաւանդ երբեք չենթադրուեցաւ թէ լուրջ կերպով առաջարկուած էր: Բայց հիմա հրատարակուած է թէ յիշեալ գաղափարը պիտի իրագործուի մինչեւ աստիճան մը: Լուսինն պատկերը, զոր Սրուեստահանդէսն այցելողները կարող պիտի ըլլան տեսնելու, միայն իբր 100 հազարում մեթր կամ վաթսուն մղոն հեռու պիտի երեւնայ: Հեռագրատակին, որ այս արդիւնքը պիտի առայ եւ որ ցարդ չինուածներէն յոյժ գերազանց պիտի ըլլայ, չինութիւնն սկսած է արդէն: Անոր խողովակները, որ պողպատէ պիտի չինուին, աւելի քան մէկուկէս ետքտա տրամագիծ պիտի ունենան եւ քսան տակառաչակի մօտ ծանրութիւն: Այս պիտի ըլլայ աստեղազիտութեան համար աստղերուն դիրքը որոշող գործիք մը: Անոր օգնութեամբ կաւելի պիտի ըլլայ լուսնի մակերեսին լուսա-

նկարներն առնել մինչեւ հիմա առնուածներէն տասը հազար անգամ մեծութեամբ: Յաղթելու մեծ դժուարութիւնն եղաւ անդրադարձիչն յղկումը, յոյժ բազմաշխատ եւ կարի փափուկ գործ, որ հիմա աւարտման մօտ է:

ԱՅԼԵԻԱՅԼԻՔ

Տէլեֆոնի միջոցով: Մը. Րիտպէրկ, Շուեստացի գիտուն մը, կ'ըսէ թէ մօտերս օդին մէջ նոր տարրի մը, մէթարկոնի, զիւտը ոյժ կու տայ այն վարկածին թէ կայ տիեզերական միջնորոտ մը որ կը տարածուի մոլորակներուն մէջտեղ եւ կը լեցնէ ամբողջ Արեգակնային Դրութիւնը: Այս կազմը, կ'ըսէ, արդէն ծանօթ էր թէ կար արեգակին մէջ, արեգակին շուրջ գտնուած իրաց մէջ, բոլոր գիտաւորներուն եւ օգտաբերուն մէջ: Եւ այս իրողութիւններէն կ'եղրակացնէ թէ այդ կազմը հասարակ միջնորոտ մը կը կազմէ մեր գրութեան համար:

—Երբեք չորս Գրեյն: Տը. Ուիթ անցեալ ամառ նոր աստղակերպ մը գտաւ որ անմիջապէս համեմատուի եղաւ, վասն զի հասկըցուեցաւ թէ այդ աստղակերպը ժամանակ ժամանակ երկրի աւելի կը մօտենայ քան ուրէ երկնային մարմին բաց ի լուսնէն: Չանկա երես անուանած է: Հարկըրտի դիտարանին մէջ աստղերու լուսագրութիւններու վրայ կատարուած այժմու քննութիւնները կը ցուցնեն թէ այդ նոր աստղակերպը աստղերուն հետ լուսագրուած էր առանց ձանձրուելու, կանուխ՝ 1893ին: Կ'երեւի նաեւ 1894ի եւ 1896ի լուսագրուած տախտակներուն վրայ:

—Գերմանական բանակին ճարտարագէտ յանձնախումբը տեղեկագիր մը ընդունած է հեղուկ օդի փորձերու վրայ: Փորձերուն նպատակն էր հեղուկ օդը իբրեւ պայթուցիկ գործածել: Փորձերը օտար քարահանքի մը մէջ կատարուեցան եւ սքանչելի արդիւնք տուին: Կ'ըսուի թէ այս առթիւ կատարեալ յեղափոխութիւն մը կ'ակնկալուի պայթուցիկներու կիրարկութեան մէջ:

—Կալիցիոյ (Աւստրիա) թերթերը կը գրեն թէ սովի ժամտատեղը կը տիրէ Արեւելեան Կալիցիոյ գեղացիներուն մէջ, եւ ուստի հիմա ամէն ժամանակեւ աւելի կը գաղթէ ժողովուրդը: Տարւոյս սկիզբէն ի վեր գրեթէ 10,000 մարդ եւ 5,000 կին մեկնած են յիշեալ տեղէն դէպի Գերմանիա միայն: Եւ Լէմպէրկի ոստիկանութիւնը կը տեղեկագրէ թէ ընդ ամենայն 40,000 անձինք մեկնած են յիշեալ գաւառէն միեւնոյն միջոցին: Կը թուի թէ տեղական իշխանութիւնները բոլորովին անկարող գտնուած են առջեւն առնել այդ հիւանդութեան ուրէ մէկ ձեւին:

—Գերմանացի արտասահմանի միսիոնարական տասնընեց ընկերութիւններ 750 Գերմանացի եւ 124 ընդհանրապէս կը գործածեն 441 կայաններու մէջ: Անոնց տեսչութեան տակ կը գտնուին 110,000 հազարդականներ եւ դպրոցի 70,000 աշակերտներ: Ասոնց ծախքն է 220,000 Օսմ. ոսկի:

ՏԵՐՈՋԸ ԳՈՐԾԸ ԻՆՉՈՒՆԵՏ ԿԸ ՄՆԱՅ

Գործի մը համար պէտք է գործաւոր: Ամէն գործ ունի իր յատուկ գործաւորը: Եւ դարձեալ ամէն գործ ունի իր նպատակը ու ամէն գործ ունի իր վարձքը: Գործի մը հետ մնալուն պատճառն ուրիշ չէ, եթէ ոչ գործաւոր չունենալը: Դիցուք թէ տուն մը կը շինէք: Անոր հիմը ձգած էք, բայց գործաւոր չունիք. կրնա՞ք ձեր նպատակին հաս-

նիլ: Ոչ. առանց գործաւորի գործը ետ կը մնայ: Տէրը իր Այգին յանձնեց մշակներու որ գործեն անկեղծաբար: Բայց, աւագ, մշակը սակաւ է (Մատ. Թ. 37):

Յաւալի է ըսել որ մեր ընդհանրապէս պաշտօնեաներ Տէրոջը գործը ձգելով դաղթեցին, ումանք Եւրոպա, այլ՝ Ամերիկա եւ այլուր, առանց խորհելու թէ ժողովրդին վիճակն ի՞նչ պիտի ըլլայ: «Առանց մարդարէութեան ժողովուրդը կը խոտորի» (Առակ. ԻԹ. 18):

Այժմ ժողովուրդը հովիւ չունեցող ոչխարներու պէս եղած է: Հոգեւոր հովուի կարօտութիւն կը քաշէ: Հազուադիւր եղած են պաշտօնեայք խորհրդու, Արարիւրու, Չմշկածագի, Մալաթիոյ, Տիգրանակերտի եւ Բալուկի մէջ: Ասոնց եւ իրենց գաւառներուն մէջ կը գտնուէր եօթանասունէն աւելի պաշտօնեայ ասկէ չորս տարի առաջ: Խորհրդու միսիոնարաց ձեռամբ դրկուած էին, եւ Պորտընկերութեան թոշակ կ'առնէին: Բայց ցաւալի է որ այսօր աս յիշուած քաղաքներուն ու գաւառներուն մէջ կը գտնուի միայն 20-25 պաշտօնեայ: Սիրելի ընթերցող, հիմա խորհէ աս բանին վրայ պահ մը: Ո՛րչափ գործեր ետ մնացեր են, որչափ ժողովուրդ ցիրուցան եղած է, որչափ բեմեր պարապ մնալուն համար կ'աղաղակեն:

Քանի որ ես խորհրդու գաւառին մէկ անկիւնը կը բնակիմ, կ'ուզեմ մեր եկեղեցիին ցաւալի վիճակը յայտնել: Մեր եկեղեցին հիմա ոչ քարոզիչ, ոչ վարժապետ ունի: Մեր տղաք եւ աղջկուք առանց ուսման կը մնան: Եկեղեցին երթալով ետ կը մնայ: Խորհող չկալ, գործող չկալ: Մեր նախնի գործողներ, նա հապետներ անցան, դացին յաւիտենականութիւն: Որք մնացինք, աղքատութիւնը մեզ հասաւ: Մեր եկեղեցին ի՞նչ ընելը չգիտեր: Շատ անգամ կը դիմենք միսիոնարաց եւ կ'ըսենք, Մեզի օգնեցէք, քարոզիչ տուէք: Մեզի կը պատասխանեն, Ամերիկայի խորհրդէն ձեզի կանչեցէք պաշտօնեայ: Շատ խիստ կը պատասխանեն: Կրնամ ըսել թէ իրաւունքով է: Ինչո՞ւ պիտի ըսէք: Անոր համար որ աս մարդիկ ինչ ինչ նեղութիւններով մեր երկիրը եկան, դպրոցներ բացին, հարկւրաւորներ կը թեցին թէ՛ մարմնաւորապէս, թէ՛ հոգեւորապէս: Տէրոջը գործը առաջ տարին, կենաց աւետարանը քարոզեցին: Մինչեւ այսօր իրենց որոշման վրայ հաստատ կը մնան: Ինչպէս մեր Տէրը կ'ընէր, կը սորվեցնէր աշակերտաց, նոյնպէս միսիոնարք ըրին եւ սորվեցուցին: Մէկ քանիները երէց ձեռնադրեցին, մէկ քանիները քարոզիչ անուանեցին, փրօֆէսոր, վարժապետ եւ այլն կարգեցին, ցրուեցին գիւղեր, քաղաքներ: Պորտընկերութեան չնորհիւ առանց թոշակ տուին՝ Քրիստոսի սա խօսքը յիշելով, «Մշակը իր վարձքին արժանի է» (Ղուկ. Ժ. 7), որ գործեն Տէրոջը գործը հաւատարմութեամբ: Սիրելի ընթերցող, անգամ մը ակնարկ մը դարձուր ժողովրդի վրայ, եւ պիտի լսես անոնց սրտածմիկ աղաղակները, պիտի տեսնես որ հոգեւոր հովիւ չունենալուն համար ցիրուցան եղած են, սովամահ կը կորսուին, չէ թէ հացի սով, չէ թէ ջուրի ծարաւ, հապա Տէրոջը խօսքերը լսելուն սովը» (Ամովս. Ը. 11): Ուրեմն ի՞նչպէս կը համբերես, եւ արթնցիր քու հոգեւոր թունէդ: Ո՞վ դաղթող պաշտօնեայք, ներեցէ՛ք ինծի որ հարցնեմ, Դուք ի՞նչ պայմանաւ մտաք դպրոց: Որ պահէ՞ք ձեր ուսումը: Տէրոջը գործին մէջ ի՞նչ որոշումով մտաք, մինչեւ վերջը գործելու, թէ կիսկատար

ձգելու: «Մինչև ի մահ հաւատարիմ եղիր, ու քեզի կենաց պատկը պիտի տամ» (Յայտ. Բ. 10): Տէրը յանձնեց իր արօտին ոչխարները որ դուք արածէք: Բայց դուք Յովնան մարգարէի նման փախաք Աստուծոյ երեսէն: որ չգործէք անոր այգիին մէջ: Ձեր ըրածին փոխարէն ի՞նչ վարձք կ'ակնկալէք: «Տէրովը գործը նենգութեամբ գործողը անիծեալ ըլլայ» (Երեմ. ԽԸ. 10):

Ուրիշ ճշմարտութիւն մը եւս: Աստուած կը յանդիմանէ հովիւները: «Վա՛յ Իսրայէլի հովիւներուն, որոնք ինքզինքնին կ'արածեն. հովիւները հօտը արածելու չեն...» (Եզեկ. ԼԳ. 2-3): Ի՞նչ հոգիով աս կոչման մէջ մտաք: Քիչ մը աշխատելու, քիչ մը ալ ննջելու: «Այդչափ անմիտ էք. հոգիով սկսեցիք, ու հիմա մարմինով կը վերջանաք» (Գաղ. Գ. 3): Վախճամ թէ օր մը Աստուած իր հօտին արիւնը ձեզմէ պահանջէ: Ան ատեն ի՞նչ պատասխան ունիք տալու: Ես չեմ կրնար տկար գրիչովս լիովին յայտնել մեր երկրին ժողովրդեան հոգեւոր վիճակը: Ստած մնացեր է իր տեղը: Շատեր ինկան, վերցնող չգտնուեցաւ. շատեր իրենց հաւատքէն մոտորեցան, դարձնող չգտնուեցաւ: Սիրելի ընթերցող պաշտօնեայ, պէտք էր քեզի մնալ քու երկրիդ մէջ, Տէրովը գործարանին մէջ գործել որ ընդարձակէր գործը: Բայց դուն հակառակն ըրիր: Աւելի սիրեցիր Ամերիկայի գործարաններուն մէջ գործել թուք ու մուր կրելով: Աւելի սիրեցիր մարմնական բժշկութիւն սորվիլ քան թէ հոգեւոր: Աւելի սիրեցիր արծաթը եւ ոսկին քան թէ Տէրովը Խօսքը: Կը կարգանք Քրիստոսի սա ճշմարտութիւնը: «Ձեր գանձը ուր որ է, սիրտերնիդ ալ հոն պիտի ըլլայ»: Սիրելի պաշտօնեայ, եթէ Աստուծոյ Հոգւոյն կրակը քու մէջդ կը վառի, կ'ուզես սառած ու թմրած հոգիներ տաքցնել Աստուծոյ Հոգւոյն կրակով, անասնն պիտի չմեղադրես զիս որ անարժանաբար քեզի դէմ դրած եմ: Մէկը կրնայ ըսել թէ հասարակ մարդիկ պարտականութիւն չունին կատարելու: Ամէն կարգի մարդիկ պարտականութիւն ունին առ Աստուած եւ առ մարդիկ: Ինչպէս սկիզբէն ըսի, ամէն գործ ունի իր յատուկ գործաւորը: Դուն ատ գործին որոշուած ես: Անոր համար հասարակ մարդիկ չեն կարող պաշտօնէի գործ վարել: Ուրեմն դուն գործելու ես մինչեւ ի մահ: Բամբասանք չէ, բանն ասանկ է:

Շէյխահաճի Մ. ՄԱԹԵՈՍ ՄԱԹԵՈՍԵԱՆ
Ապրիլ 25, 1899

Այս յօդուածն յայտնապէս գրողին սրտէն բխած է, եւ մենք լաւ համարեցանք զայն հրատարակել: Թէ քարոզիչներու ո՛րչափ պէտք կայ Շէյխահաճիի նման տեղերու մէջ՝ ընաւ չափազանցուած չէ: Մեր ժողովրդը ներքէն շատին մէջ Աւետ. Քրիստոնէութեան դատը կը վնասուի ի չգոյն անձնուրաց, եւ անհոգուն մարդոց որոնք ժողովրդին առաջնորդեն հոգեւոր բաներու մէջ: Կը հաւատանք որ մեր Աւետ. հովիւներուն եւ քարոզիչներուն մեծամասնութիւնն արժանի չեն յօդուածագրին խիստ յանդիմանութիւններուն: Սակայն վստահ չենք որ ոմանք, ի տէր դիւրութեան եւ հանգստեան, չեն ղլանար երթալ այնպիսի տեղեր ուր իրենց Տէրը կը կանչէ զիրենք: Սիրելի պաշտօնակից եղբայրներ, երթանք ո՛ւր ալ զրկէ մեզ մեր Տէրը, նոյն իսկ եթէ ըլլայ այնպիսի տեղ մը ուր նեղութիւն եւ վտանգ պիտի կրենք:

ԽԺ. Աւետ.

ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ
ԿՏ
ՆՈՐ ՔՐԻՍՏԻԱՆՈՍԻ ՄԸ
ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ
ՅԱՄԱՋՔԱՆ

Այս զոդորիկ բանահիւսութիւնը, Նաթանայէլ Հոթհորնի բեղուն եւ ճարտար գրչէն, հանճարեղ կերպով ի վեր կը հանէ քրիստոնէից այս աշխարհիս կերպարանը՝ կերպարանաւորելու միտման վտանգաւորութիւնն ու փորձութեան վարպետաւորութիւնը: Հեղինակն սքանչելի իմն եղանակաւ կից առ կից դնելով Պրնեանի ժամանակին ճանապարհորդութեան կերպերն ու այժմեան զարգացեալ միջոցները, հետիոտն եւ շոգեկառքով ճանապարհորդութիւն, եւ զայնս բաղդատութեան դնելով Պրնեանի ժամանակուան պարզ եւ անսթեւեթ Քրիստոնէութեան եւ այժմեան ազատական Քրիստոնէութեան արտաքին փայլուն ձեւերուն ու ցոյցերուն հետ, լռիկ այլ ազգու կերպով կը ցուցնէ թէ ճշմարիտ Քրիստոնէութեան մէջ փոփոխութիւն չկայ: Եւ ներքին բանն է, յայտնաւ ըսելով, ներքին սրբութիւնն ու հոգեւոր կեանքի մէջ յառաջ երթալու:

Դործը կը խօսի ինքն իրեն համար եւ իմ գրիչս յոյժ տկար է անոր արժան եղած գովեստը տալու: Միայն ներուի ինձ ըսել թէ թարգմանելով այս չքնաղ կտորը ի Հայ լեզու՝ փափաքս է նոր մի դարկ տալ Հայ Աւետ. ժողովրդեան որ նոր ի նորոյ ջան ի դործ արկանեն ներքին սրբութեան եւ հոգեւոր կեանքի մէջ յառաջ երթալու:

Նաթանայէլ Հոթհորն դարուս մի զաւակն է, ապրած ըլլալով 1804-1864, ու թէ՛ Ամերիկայի եւ թէ՛ Եւրոպայի մէջ մեծ հռչակ ստացած է իր ճշմարիտ բանաստեղծական ուղու տէր, միացունելով փափուկ զգացմունք զիւրիչ ոճոյ հետ եւ ի յայտ բերելով մի խոր հմտութիւն, իւր ճառած նիւթին նկատմամբ, եւ մի գրաւիչ կերպ՝ զայն հաղորդելու: Ուստի կը կարծենք թէ իրաւունք ունինք յուսալ թէ, երբ այսպիսի հանճարի մը գեղեցիկ գործերէն մին թարգմանաբար մեր ժողովրդեան կ'ընծայենք, նա եւս արժանաւոր ընդունելութիւն մը տայ անոր, եւ ոչ միայն մեծ ախորժով եւ մտառութեամբ կ'արդայ զայն այլ նաեւ ջանայ տարածել զայն ընկերութեան ամէն խաւերուն մէջ:

Քրիստիանոսին ճամբորդութիւնը ընդ երկար ճանչցուեցաւ Աստուածաշունչէն ետքը իր երկրորդ գիրքն յաշխարհի: Այս կու գայ փոշին թօթվել անոր վրայէն, վերստին ընծայել անոր իր նախկին պատիւը, աւելցունել անոր օգտակարութիւնը ներկայ ժամանակիս մէջ եւ տալ անոր նոր կենդանութիւն:

Թարգմանիչ՝
Տորչեսթըր, Մաս. Գ. Գ. ՔԵՍԱԼԵԱՆ

ԹՇՈՒԱՌ ՔՂԵՑԻ ՄԸ

Քղեցին վեց տարիէ ի վեր է որ ցորենի առատութենէ զրկուած է: Այս վեցամեայ տարիներու հունձքը թէեւ բաղդատմամբ առջի տարիներու հունձքերուն՝ 40 առ 100 արգիւնաւորեցաւ, այսինքն միջին հաշուով ցորենոյ գինը գրեւ 100 դահի իջաւ, այսու ամենայնիւ Քղիի աղքատաց եւ թշուառներուն թիւը նուազելէ աւելի չատցաւ, եւ ցորենոյ գինը մինչեւ 200 դահի բարձրացած ժամանակ նոթութենէ մարդիկ չմեռան, վասն զի այն ատեն Քղեցւոյն շահու

աղբիւրները տակաւին գոցուած չէին, եւ հասարակ ժողովուրդը ապահով ցորեն գնելու համար գէթ պատիւ ու վարկ ունէր վաճառականաց առջեւ: Բայց վերջին տարիներուս մէջ հասարակ ժողովրդեան այդ վարկն ալ կորսուեցաւ իրենց հունձքերուն անյաջողութեան պատճառով, եւ ժողովրդեան բոլորովին յուսահատ դասակարգը թերեւս սոսկալուկ պիտի լինէր, եթէ Կայս. կառավարութենէն եւ բարերար ձեռքերէ նպաստներ չհասնէին: Դժբաղդաբար թշուառ Քղեցւոյն դժխեմ բազըր երթալով բոլորովին նսեմացաւ, աղերսարկուններու խմբերը ստուարացան, ի խնդիր չափ մը ցորենոյ տառապաղին ձայները բարձրացան, եկեղեցիներու մէջ քահանայից եւ քարոզչաց յորդորական ծանուցումները ամէն օր կը կրկնուէին, եւ թէեւ այս յորդորական ձայները, այն աղերսալի աղաղակները, սրտազբաւ եւ տպաւորիչ են, բայց դեռ ասոնցմէ աւելին կայ:

Օր մը մեծ գիւղի մը մէջ կը գտնուէի: Ննջեցեալի մը գուժական հնչեցնող զանգակին տխուր զօղանջիւնը ներգաշնակութիւն մը կը կազմէր նոյն գիւղացւոց հառաչանաց միմունջներուն հետ: Հարցմանս պատասխանը տխուր էր: Մեռնող անձը աղքատութեան հետեւանքով մեռած էր: Ուրիշ օր մը աղքատ մը կերակուրի հրամցուցի: Առաջին զարմանքս սա եղաւ որ այդ անձը շատ քիչ կերաւ: Երբ պատճառն հարցուցի, ըսաւ, «Այսօր բնաւ բան մը կերած չէի, եւ ուստի այս կերածս ինձ համար շատ բան է»: Երկրորդ զարմանքս աւելի մեծ եղաւ երբ սպէս շարունակեց իր խօսքը. «Անցեալ շաբթու Բարեկենդանի առթիւ հարուստներուն սեղանները անշուշտ ճոխութեամբ պատրաստուած էին: Բայց ես երկու օրէ ի վեր բան մը կերած չէի, եւ տան մը առջեւ ժամէն աւելի սպասեցի հաց մը խնդրելու համար որպէս զի ես ալ իմ Բարեկենդանս չոր հացով մը ընեմ: Սակայն յարմար առիթ մը չներկայանալով, ներս մտնելու ալ ամչնալով, ետ դարձայ խորհելով թէ այս իրիկուն ալ կրնամ դիմաւնալ անօթութեան, վաղը Աստուած ողորմած է»: Հետեւալ օրը Պատ. Երէցին աղբու ծանուցմանը վրայ երկու չափ ուտելիք հայթայթուած էր բարերարներու ողորմածութեամբ:

Ընթերցող բարեկամ, դիտեմ թէ ասկէ ալ աւելին լսելով քու սրտիդ եւ զգացմանդ թելերը եւս պիտի թրթռան: Սակայն պարտաւորուած եմ իմ կրածս աղբեցութիւնը քեզ նման շատերու պատմել: Քանի մը օր վերջը ուրիշ գիւղ մը պատահեցայ գործով: Ընդհանրապէս օրուան խօսակցութիւնը աղքատութեան եւ թշուառութեան վրայ կը կեդրոնանար, եւ մինք առ ի քաջալերութիւն իրենցմէ աւելի կարօտ գիւղ մը յիշեցուցինք: Սակայն մեր խօսքն հինգ վայրկեանէն իւր աղբեցութիւնը կորսնցուց: Յամբաքայլ անցորդ մը մեզի մատնանիչ ըրին: Առաջին ակնարկով սարսուռ մը զգացի: Անցորդը, յեցեալ ի ցուպ, կանգ առած էր քան թէ կը քալէր. բոլորովին հիւժած, մաշած եւ տոգունած էր: Հետաքրքրական հարցմանս «Անօթի մըն է» պատասխանն ընդունելով ափ ի բերան մնացի:

Քղի ԱՆԴՐԵԱՍ ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ
Մարտ 1, 1899

Երիտասարդաց կիրակնօրեայ աղօթքի ժողովը կը սկսի ժամը 8ին (Ը. Թ.) Պայպըլ Հառուսի մատարան մէջ: Խորհրդածութեան նիւթն է Գաղ. Ե. 17 համարը:

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՊԵՏԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուրբաթ Մահմեդականներու ամանորին, այսինքն Հիմնադրութի 1317-րդ տարեդարձին, առիթով բարձրաստիճան բոլոր զինուորական, քաղաքային եւ կրօնական պաշտօնատարները կայս. պալատ գացին իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցանել Վեհ. Սուլթանին: Գացին նմանապէս քրիստոնէայ հասարակութիւններու հոգեւոր պետերը: Օտար դեսպանատուններու թարգմաններն ալ արարողապետ Միւնիւր փաշայի միջոցաւ իրենց պետերուն շնորհաւորութիւններն հաղորդեցին Ն. Կ. Վեհափառութեան:

Ինչպէս արդէն յիշած ենք, Բ. Դրան մէջ յատուկ յանձնաժողով մը կազմուած է, որու պաշտօնն է քննել ծրագիրն Անատոլիոյ քանի մը քաղաքներուն մէջ հիմնելի որբանոցներուն, ուր պիտի հաւաքուին առանց ցեղի եւ կրօնի խտրութեան՝ Օսմանցի ծնողաց ամէն որբ դաւակներ: Յանձնաժողովը կը բաղկանայ Արտաքին գործերու նախարար Թէվֆիկ փաշայէ, Կրթական նախարար Ջիւհուր փաշայէ, Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Հազըր պէյէ եւ Բիւշույէ վարժարաններու յատուկ պաշտօնատան վարիչ ձէլալ պէյէ:

Կայս. հրամանագիր մը կը պատուիրէ որ երբ վագֆ հոգերու վրայ շէնք կառուցանելու արտօնութիւն խնդրուի, առանց Շէյխ Իւլ Իսլամի դռնէն հրահանգ ընդունելու չտրուի արտօնութիւնը:

Կառավարութիւնը շրջաբերական մը զըրկելով գաւառի եւ գաւառակի կառավարիչներուն՝ ծանոյց թէ օտար վիճակահանութեան տոմսերու մուտքին դէմ գրուած արգելքը Խտալական վիճակահանութիւններու տոմսերուն ալ կը վերաբերի:

Կայս. հրամանագիր մը կը պատուիրէ վերաշինել Այասոփիա մզկիթը: Գործին պիտի հսկէ հանրային շէնքերու քննիչ յանձնաժողովին անդամ հաղարապետ Քեաղիմպէյ:

Մուհարրէմ ամսոյ առաջին օրը մասնադիտական նոր վարժարանի մը հիմնարկէքը կատարուեցաւ Ի Տիարպէքի վայելուչ շքով:

Անցեալները քանի մը գործաւորներ Եգէականի եղբրքը Գալաթայի մէջ փորելու պահուն թնդանօթ մը գտան, որ ըստ Թուրք թերթերուն՝ քանի մը հարիւր տարուան հնութիւն է եւ տեղային իշխանութիւններուն յանձնուած է:

Իբրեւ իր քողովէ այն տուրքերուն դէմ գործնք մայրաքաղաքիս մզկիթներու պաշտօնականները կ'առնեն մզկիթներն այցելող զբօսաշրջիկներէն: Կը թուի թէ այցեղինը հանուած է մինչեւ 15 դահ. զոր չափազանց կը համարի Իբրեւ:

Մեծ Եպարքոսը զեկուցած է ձեռնհաս իշխանութեան թէ նաւահանգստի տուրքեր կրնան այն նաւերէն միայն առնուիլ, որոնք նաւահանգստին բացը կը խարսխեն եւ ոչ թէ քարափին առջեւ:

Մ. Է. Բ. Ե. Բ. իր քողովէ Անատոլիոյ երկաթուղւոյ ընկերութիւնն ըրած է այնպիսի առաջարկներ որոնք էապէս նման են Մ. Քոթառի առաջարկներուն զորոնք արդէն յիշած ենք: Երկու ծրագիր կայ: Մին է երկաթուղի մը շինել Էնկիւրիէ Տրապիզոն եւ երկու տարիէն աւարտել եւ յետոյ երկարել զայն մինչեւ Էրզրում Երզնկայի ձամբով: Միւսն է երկաթուղի մը շինել Գոնեայէ Պաղատ Ատանայի եւ Եփրատի հովտին ձամբով եւ աւարտել զայն հինգուկէս տարիէն: Հազա-

րամեթրական երաշխաւորութիւն չպահանջուիր, եւ առաջարկն ունի յօդուած մը որ կառավարութեան թոյլ կու տայ բոլոր նիւթերը եւ կատարուած գործը, նմանապէս գրաւ դրուած 40,000 ոսկին, գրաւել՝ եթէ շինութիւնը չաւարտի որոշուած ժամանակին:

Տարտանելի Օսմ. նաւաբաժնին հրամայուեցաւ պտոյտ մը կատարել Իզմիր եւ Սէլա-նիկ հանդիպելով, եւ յետոյ իր նաւային փորձերն ընել Միջերկրականի մէջ:

Լէվէ. Զէրէ. Ս. Գրիանուպոլսոյ թղթակիցը անցեալ շաբթու գրեց թէ «անհամբերութեամբ սպասուած անձրեւը տեղաց բովանդակ գաւառին մէջ եւ հունձքերու վիճակը որ արդէն լաւ էր՝ աւելի սքանչելի եղաւ»:

Իզմիրի Առեւտրական սենեակն հրատարակեց տեղւոյն անցեալ տարւոյ վերջին վեցամսէի արտածութիւններուն տեղեկագիրը: Արտածուած գլխաւոր չորս ապրանքներն են չամիչ, գարի, ափսոն եւ թուզ իրենց կարեւորութեան կարգով, եւ չամիչին արժէքը քիչ մը աւելի է քան միւս երեքինն ի միասին առեւար: Արտածուած այս չորս ապրանքներուն համագումար արժէքն է 1,441,000 ոսկի:

Ֆրանսական թերթ մը ըսած էր թէ Հէք-քեարիի գաւառակէն բազմաթիւ Նեստրա-կաններ կաթոլիկութեան դարձած են: Իբրեւ կ'ըսէ թէ այդ կրօնափոխներուն համագումարը 30էն աւելի չէ:

Տէպրէի, Պոզաղարի եւ Թոփալթլի Ալպանիացի ցեղապետները երդմամբ խոստացած են աւազակութեան ամէն գործ խափանել եւ կառավարութեան յանձնել աւազակները: Սկսուած է ետ տալ կենդանիները եւ գողցուած ուրիշ ստացուածներ:

Տր. Քսանթոփուլիտիս անցեալ չորեքշաբթի հեռագրեց ձխտէէ թէ երեք օրէ ի վեր հնտախտէ ոչ բռնուող եւ ոչ մեռնող կայ: Տր. Քոնոնի կը տեղեկագրէ թէ Թորի մէջ Կառնիւն-յի ենթարկուած անձերուն առողջութիւնը լաւ է եւ թէ ուտելիքի եւ ջրի պաշարն առատ է եւ ընտիր:

Նոր հրամանագիր մը կը պատուիրէ որ հանրային պաշտօնի բաց մնացած տեղերը պաշտօնէ քաշուած եւ հանգստեան թռչակ ստացող անձերու առաջարկութիւն տարեցու-թեան կարգով, եւ երբ այդ առաջարկները չընդունուին, հանգստեան թռչակը դադրեցուի եւ մերժող պաշտօնէին անունը Մեծ Եպարքոսին հաղորդուի:

Էրզրումէ կը հեռագրուի թէ Ապրիլ 22ին (Հ. Տ.) Քուրդշէնցի երեք Հայեր, որոնք Ռուսիայէ կը վերադառնային, աւազակներու ձեռք ինկան որոնք կողոպտեցին անոնց 180 ոսկին եւ ջորեպաններուն բոլոր գրամը: Լուրն հաղորդելու միջոցին աւազակները դեռ բռնուած չէին:

Պիթիսէ կը գրուի թէ Ապրիլ 18/30ին Շաքուր գիւղախմբին Քիւթանա գիւղէն քանի մը բնակիչներ Մշակչէն գիւղին վրայ յարձակեցան եւ 40 եղ եւ ուրիշ արջառ յափշտակեցին: Ոստիկան զինուորներ զըրկուեցան արջառն ազատելու համար, եւ երբ գիւղացիները զօրքերուն դիմադրեցին, իրենցմէ մին սպանուեցաւ եւ տասնեւմէկը բռնուելով Պիթիս տարուեցան: Գողցուած անասուններն իրենց տէրերուն վերադարձուեցան:

Սլանաք-ի թղթակից մը կը գրէ. «Պուլ-կարիոյ վարդենիներու հովտէն, Գըզանլըգէ, լուր կու գայ թէ մշակ մը յաջողած է կապոյտ գոյնով վարդ արտադրել: Եթէ այս լուրն հաստատուի, քիչ առնէն հրապարա-

կին վրայ կապոյտ վարդեր պիտի տեսնուին իբրեւ ճշմարտապէս դարավերջիկ նորութիւն»:

Շաբաթ դիշեր հրդեհ ծագեցաւ Բումէլի-հիսարի մէջ եւ այրեց դպրոց մը, բաղնիք մը՝ մզկիթ մը (մասամբ) եւ 12 տուն եւ 8 խանութ: Տուներուն ամենէն կարեւորն էր գաղթականներու զետեղման յանձնաժողովին նախագահ եւ նախորդ դատական նախարար ու Սէլանիկի նախորդ կուսակալ Բիզա փաշայի եւ իր փեսայի, մամուլ տնօրէն Պէհ-ճէթ պէյի, բնակարանը:

Գերման կայսեր ծախքով մայրաքաղաքիս մէջ կառուցանելի աղբիւրը պիտի շինուի Սուլթան Ահմէտի մզկիթին հրապարակին մէջ կոթողին քով: Շինութեան գործին պիտի հսկեն մայրաքաղաքիս ջուրերու ընդհանուր վարչութեան ղեկանէն պատուիրակ մը եւ Գերման ղեկավարին կողմէ կարգուած ճարտարագէտ մը:

Վիճակագրական տեղեկագրի մը համաձայն Յունի. 1էն մինչեւ Փետր. վերջը (Հ. Տ.) Սէլա-նիկի նահանգին մէջ արձանագրուած ծնունդներու թիւն է 4,283 եւ մահերունը 4,401:

Է. զօրաբանակի հրամանատար Ապուլլահ փաշա կը տեղեկագրէ թէ Կայս. զօրքերը Եգէանի ապստամբներուն հետ երեք սաստիկ կռիւ ունեցած եւ յաղթող հանդիսացած են: Ապստամբներն իրենց ամուր դիրքերէն վտարուած են: Վերջին ճակատամարտը տեղի ունեցած է Ի Գաֆէթ Էլ Աղրա, ապստամբներուն կեդրոնատեղին, ուր 3,000է մինչեւ 4,000 ապստամբներ կային:

Կրթական նախարարը Հանրօգուտ գործերու նախարարէն խնդրած է չոգեհաւի, թրամուէյի եւ չոգեկառքի ընկերութիւններուն զեղչել տալ կրթական քննիչներու տոմսակներուն գիները, ինչպէս զեղչուած են մայրաքաղաքիս քաղաքային ուրիշ պաշտօնատուներու պաշտօնականներուն տոմսակները:

Մուսուլի տեղային իշխանութեան եւ նոյն կողմեր հնախօսական հետադօտութիւններ կատարող Գերմանացի Տր. Լէմանի միջեւ գծուարութիւն մը ծագած է հնախոյզին արտօնագրին պայմաններուն վերաբերեալ թիւ-րիմացութենէ մը: Հնախոյզը շահեկան չատ մը հնութիւններ գտած է, զորոնք գրաւած է տեղային իշխանութիւնը:

Անցեալ շաբթու Եգիպտական Հայերն իբր 100 ոսկի զրկեցին Պատրիարքարան՝ գաւառային կարօտեալներու համար: Պօղոս փաշա Նուպար Իզմիրի առաջնորդին ցաւակցական սիրուն մէկ նամակին արժանաւոր պատասխանով մը 200 ոսկի զրկած է առաջնորդին՝ Իզմիրի բարենպաստակ հաստատութիւններուն համար: Այս շաբթու մեռան մայրաքաղաքիս մէջ Յարութիւն Էֆ. Նորատունկեան եւ Անտոն Էֆ. Աղասեան, երկուքն ալ ազգային կեանքի մէջ ծանօթ դէմքեր: Պատրիարք Հայրը «Թագրիթ» մը զրկելով ձեռնհաս իշխանութեան խնդրած է որ թէ՛ վաճառականներու եւ թէ՛ բանուոր-ներու՝ գաւառներէն ի Պոլիս երթեւեկու-թեան համար զիւրութիւններ չզլացուին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանս. Մ. տը Ֆրէյսինէի հրաժարումէն հտքը Երեսփ. Ժողովին մէջ ոգեւորեալ վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ, որու ելքը եղաւ նշանաւոր յաղթանակ մը կառավարու-թեան համար: Մ. Ժորժ Պէրի, յայտարարելով հանդերձ թէ ինք կառավարութեան հակառակորդ չէ, հարցապնդում մը ըրաւ:

որով ուղեց իմանալ Մ. տը Թրէյսինէի հրա-
ժարման պատճառները: Ըսաւ թէ ծանուց-
ուածներէն տարբեր պատճառներ գտնուած
ըլլալու են այդ հրաժարման համար եւ յայ-
տարարեց թէ վէճեր ծագած էին Մ. տը Թրէյ-
սինէի եւ Արտաքին գործերու նախարար Մ.
Տէլքասէի միջեւ: Մ. Տիւփիւի պատասխա-
նելով ըսաւ թէ Մ. տը Թրէյսինէ ծանուց-
ուածներէն տարբեր պատճառներով չհրա-
ժարեցաւ Պատերազմական նախարարի պաշ-
տօնէն: Հակահրէական Մ. Լադի գոհ չեղաւ
այս պատասխանով: Ըսաւ թէ հրաժարման
պատճառն էր Մ. տը Թրէյսինէի եւ Մ. Տէլ-
քասէի միջեւ տիրող կատարեալ անհամա-
ձայնութիւնը: Մ. տը Թրէյսինէ կը վայելէ իր
հայրենակիցներուն յարգանքը, բայց Մ. Տէլ-
քասէի երեսները ալ ամօթէ չեն կարմրիր
երբ նախատինքներ ուղղուին: Այս խօսքին
համար ժողովը պարտաւ լքուէ մը տուաւ
խօսողին եւ կառավարութիւնը պաշտպան-
ուեցաւ 67 ի դէմ 444 քուէով: Մ. Տէլքա-
սէի ուղղուած ուրիշ խիստ քննադատու-
թիւն մը, որ ուրբաթ տեղի ունեցաւ, քուէի
գրեթէ նոյնչափ ստուար մեծամասնութիւն
մը տուաւ կառավարութեան: Նոյն օր տեղի
ունեցաւ նաեւ Անկլեֆրանսական Ափրիկ-
եան պայմանագրութեան վիճարանութիւնը:
Յանձնաժողովին տեղեկաբեր Արէնպէրկի իշ-
խանն յանձնարարեց որ պայմանագրութիւնը
վաւերացուի, եւ վաւերացուեցաւ: Կ'երեւի
թէ Տրէյֆիւսի գործն իրօք մօտեցած է
վճռական վայրկեանին: Մ. Պալօ Պոփոէ
զեկուցած ըլլալով դատարանին թէ իր տե-
ղեկագիրը Մայիս 23ին կամ 26ին պատրաստ
կ'ըլլայ հրատարակուելու, պաշտօնապէս ծա-
նուցուեցաւ թէ վճռաբեկ ատենի համազու-
մար նիստը պիտի սկսի Մայիս 29ին: Կը
կարծուի որ երեք չորս օրը բաւեն տեղե-
կագրին ընթերցման: Մ. Տէրուլէտի եւ Մ.
Մարսէլ Հապէրի հարցաքննութեան համար
որոշուած օրն ալ Մայիս 29 է: Ֆրանսա խոռ-
վեցաւ զրոյցէ մը թէ Մառնան հաղարպետն
սպաննուած է յարձակման մը պահուն զոր
իր մարդիկը կրած էին ձիպութիւն կողմերը:
Սակայն հեռագիր մը ընդունուած է որ կ'ըսէ
թէ բոլոր անոր մարդիկը քաջառողջ են եւ
թէ կ'ակնկալուի որ մինչեւ յառաջիկայ չա-
բաթ օր ձիպութիւն կը հասնին: Կ'իրակի Փա-
րիզի Փէռլաչէզ գերեզմանատան մէջ նախ-
կին վարչապետ եւ Արմատական կուսակ-
ցութեան վարիչ Մ. Շարլ Ֆրոքէի ի պա-
տիւ կանգնուած յիշատակարանին բացումը
կատարուեցաւ: Վարչապետ Մ. Տիւփիւի,
Ծերակոյտի նախագահ Մ. Ֆալիէ, Արմա-
տական կուսակցութեան պետ Մ. Պուրժուա
բանախօսութիւններ ըրին եւ մասնաւորա-
պէս ծանրացան Մ. Ֆրոքէի եւ Զօր. Պուլանտէի
միջեւ տեղի ունեցած պայքարին վրայ:

Փիլիպպինս Կուրթուր: Զօր. Օթիս կը հեռա-
գրէ թէ յաջողած է թնդանթալիներն հասցնել
Քալուսիթի օրպէս զի բանին Ռիօ Կրանտէ
զետին վրայ, եւ թէ երկաթուղին մինչեւ հոն
նորոգուած է: Հաղարաւոր անօթի տեղացի-
ներ սկսած են խոնիր Զօր. Լոթընի բանակը
եւ կը կերակրուին Պալինակի մէջ գրաւ-
ուած բրնձի պաշարներով: Զօր. Լոթըն տե-
ղային թաղապետական առաջին վարչութիւնն
հաստատեց ի Պալինակ տեղացի քաղաքա-
պետով եւ բնիկներէ ընտրուած ժողովով:
Գրաւման գործը լինցածին պէս քաղաքային
առժամայ վարչութիւն մը կը հաստատուի,
եւ որչափ կարելի է բնակիչները կը պաշտ-
պանուին ապստամբներուն դէմ: Իրենց տե-
ղերը վերադարձած ժողովուրդն երջանիկ է եւ

գոհ կը թուին: Փիլիպպինս նախարարու-
թեան զլխաւոր անդամ Տր. Պապինի կ'ըսէ
թէ ապստամբներն յուսալից են եւ պիտի
չարունակեն կռուիլ Եւրոպական միջամտու-
թեան յուսալով: Բայց սին պարծանք է այս,
եւ նպատակն է ապստամբները սրտապնդել:
Անոնց տկարութեան նշաններն օր ըստ օրէ
աւելի կ'երեւին եւ հիմա երկու բանակի
բաժնուած են, որոնց իւրաքանչիւրին հրա-
մանատարն ի'նք կ'ուղէ վերին հրամանատա-
րութիւնը վարել: Մանիլայի երկաթուղւոյն
Անգղիացի տնօրէն Մր. Հիկինս որ ապստամբ-
ներուն չըջանակին մէջ կը մնար՝ Ամերիկեան
բանակն եկաւ, վասն զի ապստամբապետ-
ներն ըսին անոր թէ այլեւս չեն կրնար պա-
տասխանատու ըլլալ իր ապահովութեան հա-
մար: Ան կ'ըսէ թէ ապստամբներուն բանակը
բոլորովին անկարգ է, ապստամբներն աւարի
կու տան բոլոր բնիկներուն գոյքերը, եւ թէ
ժամանակ է որ Ամերիկացիներն ուժգին
հարուածներ տան անոնց: Նիւ Եորքէ կը հե-
ռագրուի թէ 20,000 ապստամբներ թշնամա-
կան գործողութիւններու ընդհատում պա-
հանջած են: Զօր. Ուաթսըն յաջորդ կար-
գուած է ծովակալ Տիւիի: Ծովակալը պաշ-
տօնէ կը քաշուի վատառողջութեան պատճա-
ռով: Ամերիկայի մէջ փառաւոր ընդունելու-
թիւն մը կը պատրաստուի անոր համար:

Զեյթնիցա-Ռեան Դեսպանախորհուրդ: Այս
խորհուրդն այսօր կը սկսի ի Լահէյ: Տէրու-
թիւններն յանգած են նախնական համաձայ-
նութեան մը, որով դեսպանախորհուրդը
բացարձակապէս պիտի մերժէ ընդունիլ աղ-
ղային նեղութիւններու, մասնաւոր երկիր-
ներու ներքին վիճակին, նաեւ անհատ տե-
րութիւններու վերաբերեալ կրօնական եւ
քաղաքական խնդիրներուն վրայ խօսող յի-
շատակադիրներ, աղերսագիրներ եւ նամակ-
ներ, կառավարութիւններու կողմէ՝ զրկուած
ըլլան թէ ընկերակցութիւններու: Այսպէս,
օրինակի համար, Ալգաս-Լոռէի խնդիրը եւ
Սամոյի խնդիրը, ըստ օրինի նկատողու-
թեան չեն կրնար առնուիլ: Դեսպանախոր-
հուրդին աշխատութիւններն ընդհանուր բնու-
թիւն պիտի ունենան եւ ամէն երկիրներու հա-
ւասարապէս վերաբերող խնդիրներու պիտի
սահմանափակուին: Կը կարծուի թէ դեսպա-
նախորհրդին գումարումը խոստովալից է եւ
թէ պատճառ չկայ որ իրաւարարութեան եւ
միջնորդութեան, նաեւ Ժընէվի պայմանա-
գրութեան բարեփոխման առաջարկներուն,
վրայ կատարելի վիճարանութիւնները չօշա-
փելի արդիւնքներու չյանգին: Փէլէք Լոյս
անկարելի համարիր որ դեսպանախորհուրդը
ժողովին մէջ ներկայացուցիչ ունեցող ազ-
գերը պարտաւորէ իրաւարար ատենի դիմել
պատերազմ գրգռելու հանդամանք ունեցող
ամէն վէճի ատեն: Ամերիկեան պատուիրակ-
ներն հրահանգ ընդունած են երեք զլխա-
ւոր սկզբունքներ մէջ բերել — (1) իրաւարար
ատեններ հաստատել, (2) պատերազմական
արգելեալ նիւթ չեղած ամէն բնա գրաւումէ
զերծ կացուցանել, եւ (3) Ժընէվի պայմա-
նագրութիւնը ծովային պատերազմի համար
ալ յարգել: Դերմանիոյ նաւարկութեան ըն-
կերութիւնը Գերման վարչապետէն խնդրած
է Գերման պատուիրակներուն հրահանգ տալ
որ Ամերիկեան պատուիրակներուն ոյժ տան
յիշեալ սկզբունքներուն երկրորդը պաշտպա-
նելու մէջ:

Այլ-այլ: Պապը 1900ի ամեղբերական յոբել-
եանն հռչակող կոնգրակ մը հրատարակեց,
որով ներողութիւններ եւ մեղաց թողու-
թիւն կը շնորհէ անոնց որոնք 1900 տար-

ւոյն մէջ Հռոմ բնակելով քսան օր այցելին
Վատիկանի եկեղեցիները, նաեւ այն օտարազ-
գիներուն որոնք տասն օր այցելին զանոնք:
Առաջին յոբելեանն 1300ին հռչակուեցաւ
Վոնիփակիոս Ըէ: Զրոյց ելած էր թէ լիա-
կատար ներողութիւններ պիտի շնորհուին
զարագլուխ տարիներու մէջ Հռոմ այցելող-
ներուն: Պապն ալ ստիպուեցաւ կոնգրակն
հրատարակել տեսնելով որ բիւրաւորներ ճամ-
բայ ելած էին դէպ ի Հռոմ, եւ Հռոմի բնա-
կիչները պիտի տրտնջէին եթէ զրկուէին
ախկալուած իրենց ոսկեղէն հուճքէն: Ապա
միջոցը վերածուեցաւ 50 տարւոյ եւ յետոյ
23 տարւոյ: Սակայն 1823էն ի վեր յոբել-
եանի կանոնաւոր տօնախմբում չէ կատար-
ուած: — Հռենոս գետն էլպայի եւ թերեւս
Օտէրի եւ Վայսսէի հետ ջրանցով մը միա-
ցնելու կառավարական առաջարկը, որ Բրու-
սիոյ Լանտթակին ներկայացուեցաւ, մեծ
ընդդիմութեան բախեցաւ հակառակ Պատե-
րազմական նախարարին սա վկայութեան թէ
երկաթուղիներն առանձինն անբաւական են
պատերազմի ատեն պաշար, եւն. զրկելու
գործին: — Առաջագրուած է Անգղիոյ Պըր-
մինկըմ քաղաքին մէջ համալսարան մը կա-
ռուցանել, որու համար 250,000 ոսկւոյ
զրամագլուխ մը անհրաժեշտ է: Ծննդեամբ
Անգղիացի մեծահարուստ Ամերիկացի մը,
Մր. Քարնէճի, 50,000 ոսկի նուիրեց, եւ
ուրիշ նուիրատուութիւններ ալ եղան որով
1,500 ոսկի կը մնայ պահանջուած գումարը
լեցնելու համար: — Իտալիոյ նոր նախարա-
րութիւնը վերջնապէս կազմուեցաւ: Զօր-
Փելլու վարչապետ եւ Ներքին գործերու նա-
խարար է եւ Սինեոր Վիսքոնթի Վենուսթա
Արտաքին գործերու նախարար: Սինեոր Սոն-
նինօ նախարար չէ, բայց պիտի աջակցի նա-
խարարութեան: — Ռուս 2,365 զաղթական-
ներ Անգղիական նաւով մը դէպ ի Քանատա
կ'ուղեւորին: Այդ նաւն երկուշաբթի մայ-
րաքաղաք հասաւ եւ քիչ յետոյ վերսկսաւ
իր ուղեւորութիւնը: Դաղթականները կը վե-
րաբերին Տուխոպոդի կոչուած աղանդին,
որուն գաղթելուն պատճառն է բուռն հա-
կակրութիւնը որով կը նկատուի Օրթոտոքս
Ռուսիայէ: — Դէպ Հիւսիսային Բեւեռ արշա-
ւանքին մէջ Ապրիլ Ժիլ Գըպին կ'ընկերանան
նաւային երեք սպայ, երկու նաւազ, լեռնային
չորս ուղեցոյց, Նորվեկիացի տասը նաւազ եւ
Եսկիմացի մը: Յունիսի կիսուն պիտի հաս-
նին ի Լորվիկ (Նորվեկիա), անտի պիտի եր-
թան Ֆրանց Եոգէֆ երկիրը: Պիտի ձմեռեն
անոր ամենէն հիւսիսային մէկ կէտին վրայ,
եւ իրենց ժամանակը պիտի նուիրեն գիտա-
կան զննութիւններու եւ պաշարի կայան-
ներու պատրաստութեան: Գարնան շուրե-
րու լծուած բալիսիրներով պիտի յառաջանան
դէպ ի Բեւեռ: Ունին իրենց հետ երկու օդա-
պարիկ: Եթէ ամէն բան յաջող ընթանայ,
18 ամիսէն պիտի վերադառնան: — Մր.
Կլատթընի ի պատիւ կառուցանելի ազգային
յիշատակարանին դործադիր յանձնաժողովին
քարտուղարը ծանոյց գումարման մը մէջ թէ
ընդունուած եւ խոստացուած նուիրատուու-
թիւններու համագումարն արդէն 28,619
Անգլ. ոսկւոյ հասած է եւ ուրիշ նուիրա-
տուութիւններ ալ դեռ կ'ակնկալուին:

ԳՐԱՄԱԿԱՆ			
Գոնաղիտէ	25	24	
Բուսիլի երկաթուղի	132	25	
ԳՐԱՄԱ, ՕՍԻ. ՈՍԻ 1000			
Մէճիտէ	108	4	Նաւալէան 87 14
Մէթալիք	96	20	Գրիթից 54 3
Մանր արծաթ	103	25	Սնդու. ոսկի 109 37
Ռուսիոյ բու	90	20	Մանէթ թղթ. 8 37

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՈՅԱՆՅԱՆ
Ֆինանսըաք Եղգուշը, Ամբիգան Խան